

LÉGY JÓ MINDHALÁLG

MUSICAL

MÓRICZ ZSIGMOND
SZÍNMŰVE ÉS REGÉNYE ALAPJÁN
SZÖVEGKÖNYVÉT ÉS DALSZÖVEGÉT ÍRTA:
MIKLÓS TIBOR

ZENÉJÉT SZEREZTE:
KOCSÁK TIBOR

SZEREPLŐK:

Nyilas Misi:	gimn. III.B. oszt. Tanuló
Orczy:	Misi osztálytársa
Gimesi:	Misi osztálytársa
Böszörményi:	Misi osztálytársa
Sándor Mihály:	Misi osztálytársa
Tök Marci:	Misi osztálytársa
Csicsó:	Misi osztálytársa
Szegedy:	Misi osztálytársa
Tannenbaum:	Misi osztálytársa
Andrási:	Misi osztálytársa
Nagy úr:	VIII. oszt. tanuló
Lisznyay úr:	VIII. oszt. tanuló, szobafőnök
Igazgató:	
Valkay:	földrajztanár
Gyéres:	osztályfőnök
Sarkadi:	tanár, a fegyelmi tanács elnöke
Bagoly:	tanár
Báthori:	tanár
Csoknyai:	énektanár
István bácsi:	pedellus
Doroghyné	
Viola	
Bella	
Doroghy Sanyika:	II. oszt. tanuló
Török néni	
Török bácsi	
Ilonka kisasszony:	
Török János	
Pósalaky úr:	öreg vak úr
Gazdasszonya	
Rendőrtiszt	

Történik 1894-ben, Debrecenben.

Díszlet

A forgószínpadra képzelt díszlet felezővonalában a kollégium épületének fala áll. Boltíves árkádok, fenn széles, nagy kaszárnyaablakok, lenn két kijárat az udvarra. Előtte tágas, üres tér – a kollégium udvara. Ezt az udvart használják télen jégpályaként – ahogy más iskolaudvaroknál még manapság is szokás a fagyos hónapokban.

A felezőn túl – az első részben – balfelől az internátusi szoba emeletes ágyai és egyszerű bútorai, jobbfelől a III. B. osztály tantermének padjai állnak, középre pedig Doroghyék lakásának viseltes berendezésű nappali szobája épülhet be. Ezt – a nyitóállásban nem látható – osztott játékkeret, megfelelő szögben rögzített falak választják el a fent leírt három játékkerületre. E válaszfalak, mint a kollégiumi épületfal túlfele is, darabbeli környezetüknek megfelelően – festhetők, feldíszíthetők. Jobbfelől beforduló osztálytermi padok elé a forgással egyidőben a katedrát kell az oldalszínpadról begördíteni. Így kocsizhat be a túloldalról, a kollégium fala és az udvar, vagyis a jégpálya elé, az első rész végén – a trafik pavilonja.

Az első részben így csak egyetlen belső játékkeret kell előadás közben, a takarásban átdíszíteni: az osztályterem változik Törökék konyhájává – tűzhellyel, konyhaasztallal, székekkel – ez telente a Török ház legmelegebb, legotthonosabb helyisége.

A második részben szereplő újabb színhelyek díszlete mind a szünetben kerül a színpadra. Törökék konyhája változik Pósalaky úr titokzatos szobájává – (állóóra, zöldernyős lámpa, karosszék, kis sámli a felolvasónak), és az internátusi hálóterem alakul át a kollégium igazgatójának irodájává – íróasztallal, karosszékkel, zöld posztóval borított tárgyalóasztallal, s a hozzá való székekkel.

ELSŐ RÉSZ

1. kép

A kollégium udvarán

(Az üres udvart látjuk. A kántus – a kollégiumi énekkar hangja szól)

N°1. Mint a szép híves patakra

Énekkar:

Mint a szép híves patakra
A szarvas kívánczozik...
Lelkem úgy óhajt Uramra,
És hozzá fohászkodik...

Tehozzád, én Istenem,
Szomjúhozik én lelkem...
Vajon színed eleiben,
Mikor jutok, élő Isten...?

(A zsoltár végén megszólal az óravéget jelző csengő. A diákok egymást lökdösve, taszigálva, kirontanak az udvarra.)

N° 2. A Tízperc

Diákok:

Feleltetés, lecke és dolgozat,
Átkozhatod diák a sorsodat!
Mi az ami segít, hogy elviseld?
Barátom, a választ tán sejtitek...

Igen a Tízperc, a Tízperc,
Két undok-szürke óra között!
Csakis a Tízperc, a Tízperc,
Sok unalom és szigor közt!
A diák csakis erre vár...

S közbe' a képzelet elszáll,
Túl az osztály négy falán...
Mít a gyermekszív kíván,
Ezernyi örült játék vár...
Ha itt van a Tízperc...!

Környezettan, matek és kémia,
Egytől-egyig tanári mánia!
Évszámok és ragok és tételek,
Magolj, míg a fejed is szétreped...!

Csakis a Tízperc, a Tízperc,
Mi tőlük végre megszabadít!
Miért csak tíz perc, a Tízperc?
Ki mondja meg, mért van így....?!
Egy csöngetés és vége már...

S vele a képzelet elszáll,
Túl az osztály négy falán...
Mit a gyermekszív kíván,
Ezernyi örült játék vár...
Áldott légy, Tízperc....!

Diákok: (felváltva ritmikus próza)

Egy kitömött egér gazdát cserél,
Ára egy félkilós lekváros kenyér!
Egy elhúzódó vitát lezár egy pofon,
Cserébe egy kokit, ki vehetne zokon?!

Van aki leckét másol, azt se tudja milyet,
Sarkában a Szörny – a Bukás Réme liheg!
S van aki csak ásít és bambul a helyén,
Míg egy rápöckölt bogár mászik a fején!

Diákok: (együtt): Ti-ti-ti-ti-tízperc! Tízperc! Itt van a Tízperc!

Pedellus: Nyilas Mihály, a harmadik béből!
Nyilas Mihály, azonnal jöjjön!

Diákok: Itt a Nyilas, István bácsi!
Jött levelem István bácsi?

Pedellus: Nyilas Mihálynak jött egy pakkja.

Diákok: Nyilas Misi pakkot kapott!
Nyilas Misi pakkot kapott!

Misi: Én vagyok az, István bácsi!

Pedellus: Öt pízst kérek! Adjon egy ötöst!

Misi: Nincs annyi, csak négy... a pakkba lesz a pénz...

Pedellus: Gyiáknak nincs hitel!

Diákok: Adjuk össze! Adjuk össze! Egy vas kéne! Kinek van?

Orczy: Az Orczynak mindig van! (Pénzt ad Misinek)

Diákok: Az Orczynak mindig van! (Misi kifizeti a Pedellust.)

Pedellus: Lehet aláírni, értejönni....
De hamar, mert láb alatt van...!

Diákok:

Nyilas Misi pakkot kapott!
 Nyilas Misi pakkot kapott!
 Kicsi a rakás, csináljunk nagyot!
 Kicsi a rakás, csináljunk nagyot!
 Kicsi a rakás, nagyot kíván....!

Feleltetés, lecke és dolgozat,
 Átkozhatod diák a sorsodat!
 Mi az ami könnyít a végzetem?
 Barátom, a választ most fűjd velem...

Igen a Tízperc, a Tízperc,
 Két undok-szürke óra között!
 Csakis a Tízperc, a Tízperc,
 Sok unalom és szigor közt!
 A diák csakis erre vár...

S közbe' a képzelet elszáll,
 Túl az osztály négy falán...
 Mit a gyermekszív kíván,
 Ezernyi örült játék vár...
 Ha itt van a Tízperc...!

(A dal végén Misi is a „kicsirakás” tetejére vetődik. Ekkor jön Valkay tanár úr és a vadul birkózó Misire csap a botjával.)

Valkay: Barbárok! Vandálok!
Misi: Neked is kell? Nesze! (Hátrarúg, eltalálja)
Valkay: Auuuu! A zshivány, keserves hétszentségit a rugdosó fajtádnak!
Diákok: A Valkay! A Valkay! (Felugranak)
Misi: Tanár úr kérem...(Szól a tízperc-végi csengő)
Orczy: Tanár úr kérem, csengettek! (Misi kivételével mind berohannak)
Misi: Tanár úr, én nem akartam...
Valkay: Nem akartál? Mit nem akartál? Nem akartál hasbarúgni?! A zshivány, keserves hétszentségit... (Folytatná, de jön Viola és Bella).
Viola: Tanár úr...akkor talán...ha megbeszélhetnénk...
Valkay: Persze, persze....mit is?
Viola: A Sanyika mellé, tetszik tudni.....aki segítene a Sanyikának...
Valkay: Persze, persze...Na, hát itt van a kisdíák, akit kegyeteknek ajánlanék...(Misinek) Szedd rendbe magad!...(Violának) A legrendesebb gyerek a kollégiumban....éppen most is....(Misinek) A zshivány keserves!...(Violának) Na, szóval...ő a legjobb tanuló a harmadik osztályban, Violácska kérem. Ez majd kiokítja azt a zshivány Sanyi gyereket. (Misihez) Ismered a Doroghy Sándort, a második ában?
Misi: Igen...azaz....
Valkay: Elvállalod a tanítását?
Misi: Igen....azazhogy....
Valkay: Két forintot kapsz egy hónapra. Heti két óra. A többit beszéljétek meg.

- Viola:** Kérem szépen, tanár úr...Pardon egy pillanatra. (Félrehúzza Valkayt.) Kérem, Valkay bácsi...elég erős lesz ez a mi Sanyikánkhoz?
- Valkay:** Mit akar, Violácska? Egy díjbirkózót?
- Viola:** Valkay bácsi ismeri a helyzetünket, Sanyikának nem szabad osztályt ismételni! Nem szabad...nem lehet...lehetetlen! Tud ez a kisfiú...a mi Sanyikánkkal? Fel fogja ébreszteni benne az ambíciót?
- Valkay:** Az ambíciót senkibe se lehet belepofozni. De ez a gyerek többet segíthet maguknak, mint egy egész tanári kar. Mihelyt megérti a maguk rendkívüli helyzetét...
- Viola:** Megbízom a tanár úr jóakarátában. Istenkém, legalább egy kicsit elegánsabb volna...
- Valkay:** Akkor nem ide járna Debrecenbe....
- Bella:** (Misinek) Óriási nagy ez a kollégium.
- Misi:** Óriási nagy kérem, mint valami vár, rengeteg kő, csak ott fenn látni az eget....
- Bella:** (nevet) Nagyon szép.
- Orczy:** (Tannenbaummal lesik a lányt.) Nagyon szép...
- Viola:** Hát igen...Bellácskám, beszélgettek?
- Bella:** Nagyon lelkes...
- Viola:** Aki tud lelkesedni, az tud lelkesíteni is, ugye tanár úr?
- Valkay:** Latinról van szó és ott tudni kell! No, de én most már...óráim van....!
Édesapát üdvözlöm, mama öméltóságának kézcsók. (Meghajol és indul)...Még hogy lelkesíteni! A zsvány keservit....! (El.)
- Viola:** Köszönöm szépen, tanár úr! Nagyon szépen köszönjük! (Misihez) Hát akkor....a tanár úr ajánlata alapján...(kezet nyújt) Lesz szíves? (Várja, hogy bemutatkozzon)
- Misi:** Igen...azaz....
- Viola:** És mikor tudna eljárni hozzánk?
- Misi:** Minden délután négyig tanítás van, kivéve szerdát és szombatot....
- Bella:** Épp szombat van.
- Misi:** Tényleg, épp szombat van. Félkettőkor ebéd, háromkor már ott lehetek. Mivel szombat van.
- Viola:** Hát akkor...úgyis sietnie kell az órára...
- Misi:** Nem, mert a Valkay tanár úr sose jön be félnél előbb, pedig kár, mert igen szép tárgyat tanít, földrajzot.
- Viola:** És maga melyik tárgyat szereti a legjobban?
- Misi:** Én mindet. Én kérem, valamennyit.
- Bella:** Édes kis fiú.
- Misi:** Igen.
- Viola:** (újra kezét nyújt) Hát akkor ma délután négy órakor, kedves...tanár úr...Volna szíves a nevét?
- Misi:** Nyilas Mihály, három bé. (Zavarban.) Mert van harmadik á is.
- Viola:** És ott is van egy Nyilas Mihály?
- Misi:** Nem kérem, az nincs több a világon, csak az édesapám, de az is Gábor...mint Bethlen...
- Bella:** Édes.
- Misi:** Igen...azaz....
- Viola:** Hajó utca öt.
- Misi:** Igen.

Bella: (kezet nyújt) De okvetlen!
Misi: De okvetlen! (Kezet nyújt, s mikor Belláék elmennek, még egy ideig úgy tartja – közben szól a „Szíves melegében” motívum.)

2. kép

Az osztályban

(Fordul a színpad. Az osztályterem.)

Csicsó: (mint Viola) Hát akkor ma délután, kedves tanár úr...
Andrási: Igen, kisasszony!
Szegedi: (mint Bella) De okvetlen!
Tannenbaum: „Édes”!
Fiúk: (együtt karban) Édes! (Nagy röhögés, Misi most jött be)
Misi: (fülig piros) Hülyék.
Gimesi: Kit fogsz tanítani?
Misi: Doroghyt, a másodikból.
Gimesi: Doroghyt? Az teljesen hülye!
Sándor: Azért tanítja a Nyilas! (Röhögés)
Misi: Két forintot fizetnek!
Tannenbaum: Kettőt? Az kevés. Mi az a két forint? Amikor minden drágul...Mikor egy festék öt krajcár...
Böszörményi: Pakkot is, tanítványt is?! A jó életbe!
Tannenbaum: Az a kisebbik lány, barátom!
Orczy: Bella kisasszonyt hagyd békén, jó?!
Böszörményi: (Misinek) Pakkot is, tanítványt is?! Mi?!
Gimesi: Irigykedsz, Böszö?
 (Böszörményi félrehúzza Sándort.)
Böszörményi: Óra után felvisszük Nyilas pakkját a hálóba. Megnézzük mit kapott...
Sándor: Jó. Jó hecc...
Böszörményi: Meg is kóstoljuk...
Sándor: Még szép...
Csicsó: Fel! (Mindenki felpattan.) (Jön Valkay. Leül, előveszi az osztálykönyvet.)
Gimesi: (Misinek) Hány éves?
Misi: Ki?
Gimesi: A nő. A lány...na....
Orczy: Legalább tizenhat.
Gimesi: Az jó. Jó nagy.
Misi: Ne izéljetelek.
Orczy: Szerelmes leszel! (röhögnek Gimesivel)
Böszörményi: (idáig készült) Tanár úr!
Valkay: (feleszmél) Hogyan?
Böszörményi: El tetszett téveszteni. Nem a tanár úrnak van órája, hanem a Bagoly tanár úrnak.
Valkay: Igen? Nincs órád? Hála Istennek. (Veszi a kalapját, botját.) Köszönöm édes fiam. (Kimegy)

- Csicsó:** (az óriási röhögés közben) Ebből mi lesz?!
- Böszörményi:** Milyen voltam, kisgyerekek? Na, milyen voltam?
- Sándor:** Marha jó. De ha ez rájön...
- Orczy:** Szegedy, hogy hívják Doroghyéknál a lányokat?
- Szegedy:** Az idősebb Viola, a fiatalabb Bella. A Török udvarol neki.
- Orczy:** A Török?
- Szegedy:** A Török János. Akit két éve csaptak ki a kollégiumból.
- Csicsó:** Te, ha ez a Valkay visszajön....!
- Orczy:** (Misinek, aki tankönyvébe merül). Misi! Misi!
- Böszörményi:** Ez olyan hecc, barátom, hogy még száz év múlva is emlegetni fogják! Elhitte, hogy nincs órája! A marha!
- Misi:** Az egy rendes ember!
- Böszörményi:** Persze, mert neked tanítványt szerzett...
- Misi:** Nem azért...
- Gimesi:** Pofátlanság volt!
- Böszörményi:** Micsoda?
- Gimesi:** Amit csináltál.
- Böszörményi:** Mi?! Mondd mégegyszer!
- Gimesi:** Pofátlanság!
- Böszörményi:** Üss meg, ha mersz! (Kap egyet.) Mégegyszer, ha mersz! (Kap még egyet, dulakodnak, de jön Valkay. Nagyon mérges.)
- Valkay:** Melyik mondta, hogy nincs órám?! (Mindenki lapul a helyén) Melyik szemtelen zsvány volt az?! Te, ott hátul... Gyere csak ki felelni!
- Böszörményi:** Én?
- Valkay:** Bizony, hogy te! Gyere ki!
- Böszörményi:** El fogok ájulni. Vigyetek ki!
- Sándor:** (élvezi) Még szép!
- Böszörményi:** Tanár úr, én olyan rosszul érzem magam.
- Valkay:** Azt elhiszem. Hogy kötnének fel a neved napján!
- Sándor:** Tanár úr...(mutogat Valkaynak)
- Valkay:** No mi az? Te is rosszul vagy?
- Sándor:** A nyakkendő...!
- Valkay:** Miféle nyakkendő?
- Sándor:** A tanár úré. Ki tetszik lógni a nyakkendője a tanár úrnak.
- Valkay:** Köszönöm fiam, köszönöm. (Igazgatja.) Nohát, mi volt feladva mára?
- Böszörményi:** Jaj tanár úr...én olyan beteg vagyok...(szédeleg)
- Valkay:** Leszel te még betegebb is, zsvány!
- Böszörményi:** Tanár úr kérem, énelájulok....(elájul)
- Sándor:** Tanár úr kérem, kivigyük?
- Valkay:** (Rájön, hogy a nyakkendőjének semmi baja.) Mit akarsz te a nyakkendőmmel, te silány?! Gyere csak ki! Két fiú kiviszi a zsvány barátodat, te pedig itt maradsz felelni! (Két fiú helyett négy ugrik, és miközben Böszörményit viszik, Sándor is kilóg. Valkay felnéz a naplóból.) Nahát...Hol az a szemtelen?
- Csicsó:** Kivitték. A tanár úr mondta, hogy
- Valkay:** A másikat kérdem, a keservit! A másik cégéres zsványt!
- Tannenbaum:** Tanár úr kérem, az a helyzet, hogy ő is...

- Valkay:** Rosszul lett... értem én. Jól van, megértem. Valami járvány ez itt a harmadik bében. No nézzünk egy másikat a zsványhadból...Míg mielőtt valamennyien lebetegednének...(nézi a naplót, izgalom) Még hogy rosszul vannak!...Ne lenne szükség arra a hitvány kis fizetésre. Itthagynám én ezeket, de milyen örömmel...Nézzük csak....Nyilas Mihály! (Misi ijedten fel.)
- Orczy:** Ne félj, Misi!
- Gimesi:** Gondolj a nőre! (Misi kimegy a táblához.)
- Valkay:** No mi volt feladva mára?
- Misi:** Franciaország hegy- és vízrajza.
- Valkay:** És mikor ilyen gyönyörű szép téma van a szönyegen, ellopják az időt! No halljuk, milyen? Milyen ez a Franciaország?
- Misi:** Keleten inkább hegység, nyugaton síkság.
- Valkay:** És délen? Mi ott az a sötét maszat? (A térképre bökk)
- Misi:** A Pirenéusok. 4529 négyzetkilométer terjedelmű hegyvonulat.
- Valkay:** Na és hol lehet átmenni a Pirenéusokon?
- Misi:** A roncevalleszi hágón. (Úgy mondja, ahogy írják. Valkay kijavítja.)
- Valkay:** Ronszö Vállé! Ronszö Vállé...már a neve is dalol...(zene indul) Milyen gyönyörű vidék! Gazdag és szép. Milyen isteni táj...Varázslatos ez a földi világ....minden ami csak létezik....

N°3. Az élet szép

Valkay:

Hús forrás, dús liget, havas csúcs....oly ragyogó!
Csak képzeld el – és látod!
Tárd ki a fénynek lelked, hogy te is felfedezhesd,
Mind – e csodálatos világot!
Minden táj titkot rejt,
Ott hol élt már ember....
Átok vert és áldott sorsok!
Régvolt boldog ősök,
És nem csak fényes hősök,
Névtelen, békés, dolgos milliók...

Az élet szép, az élet minden!
Ha rangod, pénzed, semmid nincsen,
A legnagyobb kincs mégis csak tiéd!
Ösztön, vágy és képzelet, küld hogy lásd, hogy megismerd,
Azt mi értelemmel tölti meg a létezést!

A Föld csak néked őrzi titkát,
S ez végtelen nagy gazdagság,
Csak tudd és akard látni büvét, varázsát!
Vár a messzi ismeretlen,
A tudás az, mi fölemel...
Várnak rád az új és új csodák!

Az élet szép, az élet minden!
 S míg létezhet a földön ember,
 A lánc mi egybeköt, nem hullhat szét!
 Lesz út – lélektől lélekig,
 Lesz kinek megtanítsd, világod titkait!
 Az élet szép, az élet minden!
 Mondhatják, hogy semmid nincsen,
 A legnagyobb kincs örökké tiéd....!

(próza) Az óceánok...az őslények...a mamut...a sivatagi oroszlán.....és az ember.....Mikor is építették a piramisokat?

Misi: Négy-ötezer éve. A Nílus mellett, Egyipton földjén.
Valkay: És ott állnak még most is! Hirdetik az ember nagyságát....Mert a világ gyönyörű.....

(ének)

Mély barlang, vad dzsungel,
 Folyó zúg, zord tenger...
 Magányos őrtorony a parton...
 Trópusi nap hevében,
 Jéghegyek közt a télben,
 Utat tör tehetség és szorgalom!
 Minden sors új kezdet,
 Remél és küzd az ember,
 Keresné – hogy lenne boldog....
 Teremtő lázban égve.....
 S hogy új kor szebb reménye,
 Mint lámpás fénye, mindig felragyog...!

(Misi és a többi gyerek is vele énekel.)

Az élet szép, az élet minden!
 Ha rangod, pénzed, semmid nincsen,
 A legnagyobb kincs mégis csak tiéd!
 Ösztön, vágy és képzelet,
 Küld, hogy lásd, hogy megismerd,
 Azt mi értelemmel tölti meg a létezését!

A Föld csak néked őrzi titkát,
 S ez végtelen nagy gazdagság,
 Csak tudd és akard látni bűvét, varázsát!
 Vár a messzi ismeretlen,
 A tudás az, mi fölemel...
 Várnak rád új és új csodák!

Az élet szép, az élet minden!
 S míg létezhet a földön ember,
 A lánc mi egybeköt, nem hullhat szét!
 Lesz út – lélektől lélekig,
 Lesz kinek megtanítsd, világod titkait!
 Az élet szép, az élet minden!
 Mondhatják, hogy semmid nincsen,
 A legnagyobb kincs örökké tiéd....!

Misi: (A dal után) Ez a legszebb, tanár úr, tanítani!
Valkay: Nem lehet vele pénzt keresni, fiam. (Indul) Kvem dii odere...Akit az istenek utálnak, tanítónak teszik – ezt mondja Ovidiusz Názó.
Orczy: Horáciusz mondta, tanár úr!
Valkay: Názótól lopta a zsvány. Minden jót Názó mond. Holnapra ugyanez lesz feladva. (Kimegy. Változás. Zene.)

3. kép

A kollégiumban

(Böszörményi, Sándor, Tök Marci, Csicsó „Süni” és még páran jönnek. Böszörményi hozza Misi pakkját.)

Böszörményi: Megmondtam, öreg! Az egész csak fellépés kérdése! Hogy hogy mész oda, érted?
Sándor: Nagy voltál, apám! Szó nélkül odaadta!
Tök Marci: Tök jó!....

N° 4. A pakk

Csicsó: Muti, Böszörményi, tépd fel!
Böszörményi: Nyugi, öcsi, tépem...! (feltépi) Ez levél, ezt félre!
Sándor: Mi az ott, Süni?
Csicsó: Szerintem, süti!
Sándor: Úristen! Végem!...(zabálnak)
Tök Marci: A másiktól is adj!
Böszörményi: Pitizni! Szépen!
Tök Marci: Vau! Vau! Vau! Kérem!....
Böszörményi: Ez itt a pogiiiiii! Itt a pogi!
Mind: Itt a pogiiiiii! A fincsi pogi!
 Pogi, pogi, pogi,
 Pogi, pogi, pogi, de jó!.....
Csicsó: Ezt kapd el öreg, ne a náthát! (Dobja)
Böszörményi: Ebbe mi van, öcsém – ha látnád! (mutatja)
Csicsó: Bűdös!
Böszörményi: A fejed!
Csicsó: Legyen csak a tied!
Böszörményi: Barátom, csodás!

Sándor: Adj egy falást!
Böszörményi: Kenhatsz! De csak egyet!
 A többi az enyém!
 Csak férjen belém!
Tök Marci: Nálam is van valami!
 Találd ki, hogy mi?
 (Üveget vesz elő az ágya alól)
Sándor: Drága kis palack!
Csicsó: Szilva, vagy barack?
Böszörményi: Tessék, egy bögre... (töltenek, isznak)
Sándor: Szerintem, körte...
Mind: Pá-pá-pá,
 Pá-pá-pá-pá....
 Pá-pá-pá
 Pá-pá-pá-pá....
 Pá-pá-pá-pálinka! Ó-ó-ó- Pálinka!

Böszörményi: Körte!
Sándor: Énköret, tekörte, ökör-te!
Böszörményi: Még egy ilyen humor,
 És a fejedem egy dudor!
Tök Marci: Figyelj, ha láttál már körtefán pókot,
 Adj ide hátra egy cuppanós csókot!....
Mind: Pá-pá-pá,
 Pá-pá-pá-pá....
 Pá-pá-pá
 Pá-pá-pá-pá....
 Pogiiiiiii! Fogytán a pogiiiiiiii!....

(A mulatságnak a szobafőnök Lisznyai úr, és egy másik nyolcadikos diák, Nagy úr érkezése szakítja meg. Misi is jön.)

Lisznyai: Mi van itt kérem? Farsang?
Böszörményi: (dugja el a pálinkásüveget) Tessék enni, szobafőnök úr! A Nyilas pakkot kapott!
Lisznyai: Ezért kell úgy ordítani!
Misi: (nézi a romokat) Ez az enyém? Az én pakkom?
Böszörményi: Most mi van? Sajnálod a barátaitól?
Misi: Édesanyám küldte nekem...
Sándor: Megírhatod neki: a pogácsa kemény volt!
Tök Marci: Kemény, de finom!
Sándor: Tessék enni, Nagy úr!
Nagy: Nem, köszönöm.
Lisznyai: (észreveszi az üveget) Maguk itt pálinkát isznak?
Böszörményi: Mi?! Mi soha, szobafőnök úr kérem! Ja....hogy ez?....Ezt a vendégek felejtették itt....
Misi: (olvassa a csomagban jött levelet) És hol a kenőcs? A kenőcsöt hova tettétek?
Böszörményi: Miféle kenőcs?
Csicsó: Megette!
Misi: Csizmakenőcs volt.

Csicsó: Büdös is volt...én mondtam!
Misi: Édesapám csinálta faggyúból.
Böszörményi:(gyomrára szorított kézzel) Ez nekik pakk?!
Misi: (felolvassa) A lábadat is kend be vele, ha kirepedezett...
Böszörményi:(hányingerrel) Ilyen egy ócska pakkot! Rosszul vagyok...
Csicsó: (fuldoklik a röhögéstől) Kivigyünk?
Böszörményi:Rosszul vagyok....!
Sándor: Még szép, hogy kiviszünk!
Böszörményi:Nagyon rosszul...
Csicsó: A csap alá! Hogy magához térjen! (Kiviszik)
Lisznyai: Tessék rendet rakni! (Szól a csengő) Mehetnek vacsorázni. (Mindenki kimegy, egyedül Misi marad.)
Misi: Nem hagytak semmit...Nem is tudják, hogy ez....nem tudják, mit csináltak....

N° 5. A felnőttek már tudják

A felnőttek már tudják,
 Mi rossz és mi jó...
 Csak kisgyerekek mondják,
 Ez nem való!...
 Hisz nem is bűn,
 Nekik csak játék,
 Ugratás, csíny,
 elvenni a másét!...

Nem értenék úgysem, miért is sírsz....
 Oly komisz tud lenni a gyerekszív....
 Hisz mennyit ér? Pár rongyos krajcárt!
 Ezért kell úgy sírni?!...

Nem tudják, az otthon mit jelent,
 S mi otthonról jött, anyámtól, az szent!
 Másnak tán, pár falás, semmiség,
 De nékem nincsen drágább ajándék!
 Oly kevés, ami nekik jut, láttam!
 Oly kevés, s hányan vannak rá, hányan!
 A semmiből, a nincsből lett,
 Mit fölfaltak itt!....

Az én édesanyám, azt mondta nekem,
 Bárhol, bármi vár, csak a jót tegyem!
 Hisz jóra születünk, hisz mind azért vagyunk,
 Hogy a világ jobb legyen, egy kicsit általunk!....
 Miért tették hát? Miféle multság?!
 S mért nem volt köztük, csak egy, ki mellém állt...?!
 A felnőtt tudja már,
 Hogy mit, miért csinál...
 Egy gyerek, hogy tudná?!...
 Mégis fáj!....

A felnőtt végzi dolgát,
S az mind haszonnal jár...
Néki nem multság,
Mi másnak kár....
Csak gyerek lát
Mindenben tréfát...
Nem érti, hát gúnyol,
Bajt és jajszót...

Nem tudják, a szeretet mennyit ér!
Mit anyám küld, az édesebb mindennél!
Másnak tán, pár falás semmiség,
De nekem kincs, mit féltve őriznék!
Hisz oly kevés, ami otthon jut, láttam!
Oly kevés – hányan vannak rá, hányan!
A nincsből lett, a semmiből,
És elvették mind!...

Az apám arra kért, hogy jó diák legyek,
Ha itt megállom helyem, rajtuk is segíték!
Mert otthon nincs sok pénz,
De van sok éhes száj!...
S hogy a holnap mit hoz még,
Idővel rajtam áll...
Még hány hosszú év! Bár többet tehetnék!
Bár futnának az évek, fürge percekként!
Bár velük élhetnék!
És nem így – gyermekként....
De szép komolyszavú – felnőttként!....

(Misi dala után jön vissza Nagy úr – törülközővel a kezében)

- Nagy:** Hát maga... nem megy vacsorázni....? Csak nem sír?....
- Misi:** Hát szabad az, Nagy úr kérem, belenyúlni a más pakkjába? Szabad ez?
- Nagy:** Meg is járták vele. Csizmakenőcsöt zabáltak.
- Misi:** Megettek mindent. A felnőttek ilyet nem tesznek.
- Nagy:** Nem? Azt hiszed, hogy ha ez a Böszörményi felnőtt lesz, más lesz, mint most?!
Nézze csak, Nyilas...Na....Ne sírjon már!...Maga egy komoly ember...Mondok én magának valamit...Tudja, én felolvasni járok egy vak öregúrhoz. Mindennap egy órát. Egy óra tíz krajcár – az három forint egy hónapra. Szóval, én átadom magának a vakot, ha elvállalja...Jó ember az öreg, csak rettentő pedáns. Be kell várni, míg az órája elüti az ötöt, akkor kell kezdeni az olvasást, és mikor ütni kezdi a hatot, abbahagyni. Még ha a mondat közepén is vagy.
- Misi:** Igen, de Nagy úr kérem, nekem már van egy tanítványom, akit hetenként két délután tanítanom kell.
- Nagy:** Attól elvállalhatja. Ötre mindig ott lehet.
- Misi:** Igen, de Nagy úr kérem, ha nekem már van egy állásom, szabad még egy jövedelmet elfogadni?

- Nagy:** Ugyan már...Mindenki annyit keres, amennyit csak bír. Nem mintha ezzel...Hát elvállalja?
- Misi:** El. De, Nagy úr kérem, én csak azért vállalom el, hogy minél többet lehessek a felnőttek közt...A Nagy úr is mindig olyan jó hozzám. A Nagy úr már olyan, mint egy igazi felnőtt!
- Nagy:** Csak a gyerekeknek jó. Hidd el – nekem elhiheted....

N° 6. Ne akarj te felnőtt lenni

Ma könnyű még a szíved,
A gondod semmi még...
Egy nap úgyis felnősz,
Nincs haladék...!

Ne várj habos tortát,
Se torta nincs, se hab...!
Ha sorsod tönkremegy,
Már nem kapsz másikat....!

Az élet olcsó vásár,
Hol adni-venni kell....!
Alkusznak rád, pajtás,
Készülj fel...!

Gúzsba kötve táncolsz,
S nem túl víg a dal...!
Ha elvétesz egy lépést,
Kész a baj...!

Jaj ne! Jaj ne!
Ne akarj te felnőtt lenni sohase!
Ó bár – lehetne,
Megmaradni kisgyerekeknek örökre!

Ha magukkal azt vinnénk,
Mit hittünk gyermekként,
Túl szép lenne...
Hát ne akarj te felnőtt lenni,
Soha-soha-sohase....!

Mindenre van törvény,
De mindet kijátsszák....!
A felnőtt élet csalás
És hazugság...!

És nem számít az eskü,
A megszentelt kötés..!
Még jó, ha visszaszólnak,
„Pardon, tévedés....!”

A kis lurkót, ha rossz volt,
Gyorsan helyrerakják...!
A felnőtt csibész élheti
A világát...!

A gyermek tud még hinni,
A felnőtt gyanakvó...!
Kaparj kurta! Minden más
Csak üres szó...!

Jaj ne! Jaj ne!
Ne akarj te felnőtt lenni sohase!
Ó bár – lehetne,
Megmaradni kisgyereknek örökre!

Ha észhez térnénk végre,
Ha jók lennénk, mint te,
Túl szép lenne...
Hát ne akarj te felnőtt lenni
Soha-soha-sohase...!

Ne akarj te felnőtt lenni
Soha-soha-soha...
Ne akarj te felnőtt lenni
Soha-soha-sohase...!

Misi: (dal után) Nagy úr, én olyan boldog vagyok!
Nagy: (sóhajt) Na jó...Gyerünk vacsorázni, Nyilas...(Megsimogatja a fejét, indulnak.
Változás.)

4. kép

Konyha Törökék házában

(Két hónappal később, havas decemberben.)

Ilonka: (almát süt a tűzhelyen) Hogy lehet valakinek ennyi szabadsága? Épp a vasútnál, ahol se vasárnap, se ünnepnap, a vonat mindig megy.

Török néni: (szundítana a melegben, szemét se nyitja ki) Szegény öcséd...Mindig bántod!

Ilonka: Anyám meg mindig csak védi!

Török néni: Állása van, kenyere: nyugdíjas állás!

Ilonka: A kollégiumban is folyton kilincselnie kellett érte! Mégis kicsapták!

Török néni: Nem érti meg senki azt a szegény gyereket! A vére...Katonának kellett volna adni!

Ilonka: Ott legalább megfegyelmezték volna. Nem tették volna pénztárhoz!

Török néni: (felijed) Te tudsz valamit!

- Ilonka:** Csak azt, hogy Jánost nem szabad pénztárhoz tenni! A harminc forintomat se látom többé! Hogy mer ő az én fiókomba nyúlni?
- Török néni:** Fésűt keresett.
- Ilonka:** És harminc forintot talált! Ha pénzt lát, nem bír ellenállni. És ilyen embert tesznek pénztárhoz!
- Török néni:** Hallgass már, te vészmadár!
- Ilonka:** Mindig lányok után szalad!
- Török néni:** Ha egyszer olyan szép fiú, hogy az egész világ szerelmes belé!
- Ilonka:** Tele van adóssággal!
- Török néni:** Minek adnak neki?
- Ilonka:** Persze a sok udvarlás pénzbe kerül...
- Török néni:** Mindenki szereti. Csak te nem férsz meg vele.
- Ilonka:** Apa se.
- Török néni:** Az egy rideg ember. Mindig is az volt...(elalszik)
- Ilonka:** (felneszel) Valaki jön...Nini, a kisdíák!
- Misi:** (bejön, lerázza magáról a havat) Keziticsókolom!
- Ilonka:** Nézze már anyám, milyen vendéget kaptunk. A tavalyi kosztos, Nyilas Misi! (Jókedvű lesz).
- Misi:** Keziticsókolom.
- Ilonka:** Na ez szép, nagyon szép, hogy eszébe jutottunk az úrfinak. Hamar, le azzal a kabáttal, mert meghúlsz! (Misi télikabátja alatt rosszul szabott kis fekete szalonkabátot visel) Milyen elegáns! Nézze már anyám!...
- Misi:** (röstelkedő büszkeséggel) A nyáron csináltatta édesapám otthon a szabóval. Csinált érte egy disznóólat, egy tyúkólat, meg egy háztetőt...azaz azt csak javította.
- Ilonka:** (igazgatja) Ezt a gombot kijjebb kell tenni. Vedd csak le, rögtön megvarrom. (Lehúzza Misiről).
- Misi:** (A szvetterére mutat) Édesanyám kötötte. Zsebe is van!
- Török néni:** Be sovány vagy! Csupa csont és bőr.
- Misi:** Bocsánatot kérek, hogy ilyen korán jöttem, rögtön ebéd után...
- Török néni:** És milyen volt az az ebéd?
- Misi:** Nagyon jó.
- Török néni:** Tudod is te, mi a jó. Megennéd a fűrészport is. Menzacoszt...fúj....
- Misi:** Nagyon is jól főznek.
- Ilonka:** Hát te mit szeretsz legjobban?
- Misi:** A köleskását porcukorral.
- Török néni:** Fúj!
- Ilonka:** Istenem...nálunk a malac se enne meg. (Kész a varrással, odaadja a kabátkát) Tessék...
- Misi:** Kezit csókolom.
- Ilonka:** Hát az iskola, hogy megy? Még mindig jelesek vagyunk?
- Misi:** Van egy tanítványom.
- Török néni:** Micsoda?
- Ilonka:** (Majd elájul) Tanítvány? Édes Istenem...harmadikos és tanítványa van...A mi Jánosunknak még az érettségihez is segítség kellett...
- Török néni:** (ideges) Ilonka...(nyájasan) No és mit fizetnek?
- Misi:** Két forintot.

- Ilonka:** Két forint is pénz. (Jön Török bácsi – ócska köntösben, csibukkal.) Hallja apu, tanítványa van! Ó te kis béka, már nem is merem tegezni!
- Török bácsi:** Nagyon derék...
- Ilonka:** Két forintot fizetnek neki! Másnak ilyen gyereke van!
- Török néni:** Ezek ezt hozzák hazulról...Ezeké a jövő, ezek bírnak dolgozni...
- Misi:** (megfeszíti az izmait, mutatja, hogy ő igenis bír dolgozni)
- Ilonka:** Mi meg csak itt ülünk a nagy nemességgel. Az Edelényi Törökék! Sokat érünk a névvel. Csak a titulus meg a nagyzolás...
- Török bácsi:** Valahára belátjátok.
- Misi:** Nemsokára mennem is kell. Mindennap járok felolvasni egy öreg vak úrnak.
- Ilonka:** Felolvasó is vagy?!
- Misi:** Tíz krajcár egy óra.
- Ilonka:** Elájulok. Öt forint egy hónapban!
- Török néni:** És ez a vak ember...fizet?
- Misi:** Hogyne...Elsején pontosan ki volt készítve az asztalon a három forint és tíz krajcár...Pósalaky úr, akinél felolvasó vagyok, nagyon pedáns ember!
- Ilonka:** Szóval öt forint van a zsebedben.
- Misi:** Nem, mert a tanítványomnál még nem kaptam meg, de az is mindennap esedékes. Meg aztán édesapámnak is küldtem egy forintot.
- Ilonka:** Ne őrzíts meg!
- Misi:** Az úgy volt, hogy a sok dolgom miatt elhanyagoltam a levélírást és édesapám azt hitte, nincs pénzem bélyegre és küldött egy forintot. Én pedig éppen akkor kaptam meg Pósalaky úrtól a pénzt, és hozzátettem az édesapám forintjához még egyet és kettőt küldtem vissza. „Síríg szerető fia, Misi.”
- Ilonka:** Hallja anyám, hallja ezt?
- Török bácsi:** Anya...aggyál négy krajcárt. Misi elszalad, hoz egy pakli dohányt.
- Török néni:** Nincs.
- Török bácsi:** Hát...ha nincs...nincs. (A nagy csendbe robban be Török János)
- Török János:** Ez igen...együtt a szentcsalád...a jó meleg tűzhely mellett! Sült alma...hopp....(felkap egyet)....de forró vagy....a mindenedet!No lám, vendég is akadt!
- Ilonka:** Hagyd azt az almát!
- Török néni:** (Jánosnak) Egyél csak Jánoskám, van elég...majd sütünk!
- János:** (már eszi) Ez aztán finom....Ebbe' szív van!....Na kisöcsém, hát mit hallok rólad....Tényleg te vagy a kis Sanyi nevelője?
- Misi:** Én. A Doroghy Sanyié.
- Ilonka:** (Jánosnak) Te ismered ezeket a Doroghyékat?
- János:** Csak éppen hogy...Felületesen.
- Ilonka:** (Misihez) Nincs ott a háznál valami szép kisasszony?
- Misi:** Bella kisasszony!
- Ilonka:** Szóval ő a legújabb...Kívánom neki, hogy...
- Török néni:** De fáj ez nekem, hogy testvérek ennyire nem szeretik egymást!
- Ilonka:** Ki mondja meg egy tolvajnak az igazat, ha nem a testvére?
- Török néni:** (hisztérikusan) Ilonka, ha még egy szót szólasz...!
- Misi:** (nagy zavarban, hogy mindenki elhallgatott) Ezt a kalapot is most vettem...(sorra mutogatja) Téli kalap...Török bácsi...nézze, téli kalap!
- Török néni:** No lám. Annyi a pénzed, hogy a végén még alapítványt is teszel a kollégiumban.

- Misi:** (nevet) Majd ha nyerek a lutrin.
János: (közelebb lép) Lutri?
Ilonka: Hát már te is lutrizol?
Török néni: Van egy kis pénze, már lutrira költi!
Misi: Nem én...
János: Lutri...ez az okos beszéd. Manapság úgysem lehet munkából megélni.
Misi: Nem én lutrizok! Hanem a Pósalaky úr...Tessék elképzelni, valami furcsát álmódott, a gazdasszonya meg megfejtette, és akkor ő ideadott nekem egy forintot, hogy tegyem meg. Merthogy számok jöttek ki neki az álmából. És ha nyerünk, azt mondja, a fele az enyém!
János: Egy forintot!...Nem is tréfa...
Ilonka: És megtetted?
Misi: Igen. Megtettem, a bécsin...
János: Mért éppen a bécsin?
Misi: Bécs...ez valahogy megtetszett...ahhoz volt bizalmam, 22, 32, 45, 73, 85.
János: Egy forint, az már pénzt ér! Ha két szám kijön, ad százszoros pénzt, ha három jön ki, ezerszerest. Ha négy, tízezerszerest!
Misi: És ha mind az öt?
János: Az még nem jött ki soha, mióta az eszemet tudom.
Török bácsi: Ez a Pósalaky volt a városnál a tanácsnok?
Misi: Igen. Most vak.
Török bácsi: (a fiát kikerülve, a sarokba húzódik) Vén számár.
Misi: Nagyon rendes ember.
János: Okos ember! Édes jó Istenem, ha most akadna egy facér forintom!
Ilonka: Akadt harminc is, nemrég! A fiókomból...
János: Ilonka, kérlek, ez a dolog köztünk el van intézve. Szavadat adtad, hogy nem beszélsz róla...
Török néni: Aztán mire kéne az a forint, Jánoskám, szívem?
János: Megtenném a lutrin én is! És nyernék, nyernék anyám! Akkor lenne csak jó világ!
Török néni: Egy ötös találat! Egy főnyeremény!
Ilonka: Olyan úgyse volt még...!

N° 7. Ha mi nyernénk a főnyereményt

- János:** Mennék a télből,
 Utaznék dél felé!
 Express és első osztály!

 Róma és Nápoly!
 S onnét egy gyors hajó!
 Pálmafák, napfény és nyár!

 Kaszinó, koktél!
Ilonka: S persze egy szép leány!
János: Hálásan bújna hozzám!

- Ilonka:** Nekünk mi jutna?
Néha egy képeslap,
S az öröm, hogy jó messze jársz!
- Törökék:** Ha mi nyernénk...ha mi nyernénk,
a nagy-nagy főnyereményt...!
Ha mi nyernénk...
- János:** Ha én nyerném!
Vadul szórnám,
Nem sajnálnám egy kis luxusért?
- Mind:** Hipp-hopp, máris itt terem, a Jólét!
Tipp-topp, látszik mindenen a bőség!
- Misi:** Megvehetnénk minden könyvet!
- Ilonka:** Könyvesboltot, nyomdát vehetsz!
- János:** Nem érnél rá olvasni,
Csak pénztárkönyveket!
- Törökék:** Egy „Rócsild”!
Ki hódít!
- János:** Bankár lesz a kisdíák!
- Ilonka:** Minden hasznót zsebre vág!
- Ketten:** A csőd szélén a pénzvilág – csak néz!
- Ilonka:** Új házat vennék,
Nyithatnánk panziót...
- Misi:** Jönne sok kosztos diák!
- Török néni:** Meissen-i készlet!
Újbarokk bútorok!
Óarany plüss és brokát!
- Török bácsi:** Tokajban szőlő!
Tizenöt, húsz hektár!
Jó bor és hű cimborák!
- Török néni:** Ünnepi trakták,
Névnepok, esküvők!
- Török bácsi:** Gombszemű, szép onokák!
- Mind:** Ha mi nyernénk...ha mi nyernénk,
a nagy-nagy főnyereményt...!
Ha mi nyernénk...
- Ilonka:** Ha én nyerném!...
Dehogy szórnám,
Bankba raknám – pénz fialna pénzt!
- Mind:** Hipp-hopp, máris itt terem, a Jólét!
Tipp-topp, látszik mindenen a bőség!
- Ilonka:** Adósságunk kifizetnénk!
- Török néni:** Pötyénbe is elmehetnénk!
- Török bácsi:** Egy ülőfürdő énvelem is jót tehetne még!
- János:** Nagy élet!
Pöstyénben!
Mindenki a gusztusát!
- Török család:** Jön még, lesz még jó világ!

- Mind:** Csak el kell csípnünk Fortunát – és kész!
(tánc)
Hipp-hopp, máris itt terem, a Jólét!
Tipp-topp, látszik minden a bőség!
- Ilonka:** Adósságunk kifizetnénk!
- Török néni:** Pötyénbe is elmehetnénk!
- Török bácsi:** Egy masszázskúra énvelem is csodát tenne még!
- János:** Nagy élet!
Pöstyénben!
Mindenki a gusztusát!...
- Török család:** Jön még, lesz még jó világ!...
- Mind:** Csak el kell csípnünk Fortunát – és kész!...
- János:** (dal után) Te, hiszen már meg is volt a húzás! Itt a szelvény nálad? (szinte kitépi a kezéből a pénztárcáját) Add csak...! (oldalra lép és elővéve a szelvényt, összehasonlítja az újságban írt számokkal) Megnézem én neked...
(Misinek) És te mit csinálnál a nyereséggel? Azt is elküldöd édesapádéknak?
- Ilonka:** (Misinek) És te mit csinálnál a nyereséggel? Azt is elküldöd édesapádéknak?
- Török néni:** Úgy illenék!
- Misi:** Ezen én még nem...hisz amúgy se biztos...
- János:** (felkiált, látva, hogy a számok egyeznek) Édes jó Istenem!
- Ilonka:** (tünetően hangosan) Mert bizony, ha illetlen dolgokra költenéd, az Isten úgy megver...de úgy, hogy holtod napjáig...megemlegeted!
- János:** (a szelvényt zsebébe gyűri) Hát...ezt jól eltévesztettem, pajtás...A bécsit csak a jövő héten húzzák...(látványosan becsukja a tárcát és visszaadja) Ez benn van, de most jól rakd el! Sok szerencsét veled!...Szűz kéz – szerencsés, így mondják...(látva, hogy Misi elteszi a tárcát, megnyugszik) No, ideje valami komolyabb dolog után nézni...Kimehetnénk a jégre is, tudja anyám, ott van most a legjobb társaság...csak hát, ilyen egy marhaság...belépőt szednek, és nekem arra most...
- Ilonka:** Hát a fizetésed, hova lett?
- János:** Ezer helye van annak, nővérkém...Soroljam?
- Ilonka:** Nőkre, konyakra, mulatságra! S ha elfogy lehet a máséhoz nyúlni!
- János:** (nevet) Nyúlni, nyúlkálni...a magamfajta legényember szereti az ilyet. Egyszer még neked is akad valaki, nővérkém! Ha a szeme rossz, nyert ügyed van!
- Ilonka:** Aljas!
- Török néni:** (pénzt ad Jánosnak) Itt egy forint és menj! Ne halljam, hogy veszekedtek!
- János:** (kezet csókol neki.) Én veszekedni?! Anyuska drága...Én – soha! (Barackot nyom Misi fejére)
- Ilonka:** Bohóc!
- János:** Vénlány!
- Török bácsi:** Most már menj! Menj!
- János:** Apámuram szava: parancs! (Elmegy)
- Misi:** Úgy szeretek felnőttek közt lenni...Az igazi élet a felnőtteké...Kár, hogy még nem mindent értek...De most már tényleg indulnom kell...Török néni kérem, kezitsókolom...Kezitsókolom Ilonka kisasszony!

(Misi elmegy. Zene. Változás – forgó.)

5. kép

Doroghyék lakása

- Misi:** (járkál, kicsit már türelmetlen) Discar, discaris, discatur, discamur, discamini, discantur. De hisz ezt már tudtad! Hogy képezzük a perfektumát? A kettőzést ne felejtse el!
- Sanyi:** Dis...cici. (röhög) Ez jó!
- Misi:** Nem jó. Didi ci.
- Sanyi:** Didi, vagy cici, nem mindegy? Ilyen marha nyelv!
- Misi:** A latin nagyon szép nyelv! Aki latinul tud, az mindent tud...! De te még a konjugációval se vagy tisztában, hogy menjünk akkor tovább?
- Sanyi:** De hülye vagy te, Nyilas. A helyedben én már rég fel is vettem volna a pénzt.
- Misi:** Miféle pénzt?
- Sanyi:** Ugyan, ne tettesd magad, az egész kollégium tudja, hogy kaptál egy forintot a vaktól lutrira és hogy a nyereség fele a tiéd. Épp délbe néztem, már az új számok vannak kitéve...Kíváncsi vagyok, hány számotok jött ki...
- Misi:** De hát azt csak...nekem azt mondták..."a bécsi húzása csak a jövő héten lesz"...
- Sanyi:** Persze...jobb titkolózni, mi...? (Bella jön, könyvvel a kezében, leül és olvas, de inkább a tanítást figyeli.)
- Misi:** (zavart izgalommal) Még egyszer foglaljuk össze, Sanyika! A latinban minden igének három töve van, a prézensz tő, a perfektum tő és a szupinum tő. A prézensz tőt úgy nyerjük, hogy az aktívum infinitívusból elhagyjuk a re végzetet, például amáre...tő: ama...A perfektum tőt úgy nyerjük, hogy a prézensz tőhöz hozzátesszük a vi véget. Amávi. A szupinum tövet pedig úgy, hogy hozzátesszük a tum szum képzőt...Tehát az amáre prézensz töve?
- Sanyi:** Ama.
- Misi:** Helyes. Perfektum tő?
- Sanyi:** Ama.
- Misi:** ...vi...amávi. Igen. Szupinum tő?
- Sanyi:** Az nincs.
- Misi:** Hogy-hogy nincs?
- Sanyi:** Csak. Mert rendhagyó...(kuncog) És mert unom.
- Misi:** Tehát hogy képezzük?
- Sanyi:** Szabály szerint.
- Bella:** Nahát ennél a Sanyinál komiszabb és butább kölyköt én még nem láttam!
- Sanyi:** Te csak fogd be a szád! Mit értesz te ehhez?
- Misi:** Bella kisasszony kérem, ezt az elsőbe kellett volna megtanulni, és most pótolni kell...
- Bella:** Pótolni! Agyon kéne ütni!
- Sanyi:** (Bellának) Ragozzak neked? Köprá, köpré, köprám, köprád...! (Leköpi)
- Bella:** Disznó! Megmondalak apádnak!
- Sanyi:** Én mondalak meg téged, hogy a Török Jánossal jársz a jégre!
- Bella:** Szemtelen!
- Sanyi:** Most is itt sétál az utcán, láttam! Itt lesked! Csak azt ne hidd, hogy hozzáadnak egy ilyen senkihez, akit kicsaptak a kollégiumból!

Bella: Te gyalázatos! (Dulakodnak)

(Viola jön az anyjukkal)

Viola: Látod, ott van mamácskám, a szekrényen, persze a Bella megfedkezett róla... (egy könyvet ad a mamának)

Doroghyné: (a fiúkhöz) Ti csak tanuljatok, drágáim.

Sanyi: A Bella nem hagy. Mindig idejön.

Viola: Bella, légy szíves, menj be kérlek...

Sanyi: Mindig beleszól!

Bella: Hazug disznó!

Misi: Kérem szépen, a Bella kisasszony még sose szólt bele...

Sanyi: Most is!

Viola: Nem kell olyan érzékenynek lenni, Sanyikám. Te csak tanulj, hogy jó legyen a bizonyítványka.

Sanyi: De nem hagynak.

Viola: Dehogy nem hagynak, szeretném én azt látni, hogy valaki téged ne hagyjon tanulni!

Bella: Pimasz dög!

Sanyi: Vagy te!

Viola: Majd megkérjük Bellát, hogy többet ne jöjjön a szobába, ha tanultok. Ugye, kedves Nyilas?

Misi: De igazán nem zavar. (Feláll, leül zavarában)

Bella: Az a baj, hogy nem akar tanulni!

Viola: Ebben neked is részed van! Ha annakidején egy kicsit foglalkoztál volna vele...

Bella: Lehet is evvel...

Viola: Lehet is!...Kell is!...Muszáj! Ti már nem is emlékeztek másra, csak a nélkülözésre...A nyomorúságra, amiben élünk...

Doroghyné: Kedvesem, gyere...Te sírsz...Nem szabad.

Viola: Igaz is...Mit sirassak...? A tízezer hold, a kastély...a társaság...a fiatalságom...Nem sírok, mamuska. Hisz itt a mi reményünk! Tíz kilókat cipelek haza a piacról, takarítok, a számtól vonom el a falatot, csak ő haladjon...!

Doroghyné: A Sanyika!

Misi: (Bellához) Tízezer hold...kastély...hova lett?

Bella: Ki tudja azt?

Viola: Csak megérjem azt, hogy beíratkozik a jogra, és felveszi a frakkot...

Bella: Azt fel fogja venni. Abban nem lesz hiba...

N° 8. Ha majd a Sanyika

Viola: Oly fess lesz!

Doroghyné: Oly nett lesz!
És oly szeriöz!

Viola: Méltó sok kékvérű őshöz!

Doroghyné: Egy snájdig,

Viola: egy tüchtig,

- Doroghyné:** egy charmeur vivőr!
Viola: Friss hajtás a százados tölgyről!
Doroghyné: Oly gáláns,
Viola: oly frappáns!
Doroghyné: Mint parti is áldás!
Viola: Hisz mindegy, hogy estély, vagy pör...
Doroghyné: Jön, lát és győz!
Bella: Egy kész „regényhős”!
Viola: Ki bátran a célra tör!
Viola és
Doroghyné: Ha majd a Sanyika....
 Ha majd a Sanyika...
 Ha majd a Sanyika ledoktorál...
 Napjaink aranya,
 Ő lesz, a Sanyika!
 Fénye a glória – a famílián!...
Viola: Új élet, új fények!
Doroghyné: S a régi szép évek!
Viola: A tűnő csodák visszatérnek!
Doroghyné: A birtok, a bálók!
Viola: Egy mámoros csók!
Doroghyné: De Viola!
Viola: És felejtünk minden rossz álmot! A kölcsönt, a kontót!
Doroghyné: A kártyás nyomort!
Viola: Sok szájalmas év szégyenét!
 Újból büszkén,
Doroghyné: élni, mint rég...
Viola: Szép lesz majd, óh be’ szép!
Viola,
Doroghyné,
Bella és Misi: Ha majd a Sanyika...
 Ha majd a Sanyika...
 Ha majd a Sanyika ledoktorál...
 Reményünk tavasza
 Ő lesz, a Sanyika!
 Fénye a glória – a famílián!...
Viola: Egy kiművelt fő...
Doroghyné: Ki előkelő...
Ketten: Csak ő a jövő – csak ő!!!
Sanyi: (a dal után) Mindenki rajtam lóg! Mért kell mindig rólam...Hagyjatok békén!
 (Kifut)
Doroghyné: Biztos éhes! (Indul utána) Megkenem neki a kalácskát...
Viola: (Misinek) Kedves Nyilas, ne vegye rossz néven, de már esedékes a maga
 díjazása is...
Misi: Ó kérem...
Viola: De meglesz az is. Maga csak tanítsa ezt a Sanyikát. A családuknk fényesen fog
 gondoskodni magáról...
Misi: Én csak a ...

Viola: Már csak hét év!...

Bella: (felsikolt) Hét év?! Hét évig várjak erre a ...

Viola: Én tizenegy éve várok! Ki kell várni!

Bella: Hogy én is vénlány legyek? Inkább a halál!

Viola: Köszönöm. (Sértve el)

Misi: (feláll) Hét év nem idő, Bella kisasszony. Mi is éppen hét éve vagyunk a nagy szegénységben. Csak úgy elröpült az a hét év.

Bella: És közbe minden rendbe jött, ugye?

Misi: Igen, most is szegények vagyunk.

Bella: Itt kell élni a lyukas függönyök és törött bútorok közt...

Misi: Dolgozni kell, Bella kisasszony, az idő csak arra kell, hogy legyen mikor végrehajtani a nagy tetteket.

Bella: Nagy tettek!

Misi: Segíteni egy másik embernek.

Bella: Egy ruhám sincs. Egy báliruhám még nem volt. Tizennyolc éves vagyok!

Misi: A fő, hogy nincs egyedül, Bella kisasszony. Mert annál nincs rosszabb....

N° 9. A szívek melegében

Fáj, ha magad vagy,
És nincs kihez szólj...
Nagy-nagy tüzet raksz,
És mégis fázol...

De lásd, a szívek melegében,
Könnyű dacolni a téllel!
Ott hol szeretnek,
Ott sosincs hidegség!

Télből tavasz lesz,
Egy pillantástól...
Jön egy boldog perc,
És elvarázsol...

És így, a szívek melegében,
Könnyű megférti a téllel!
Künn a szél süvít,
De hozzád el nem ér!

Bármily nehéz súly a szegénység,
Ketten elbírhadják...
Van kit félts, de ha nincsen egy társ,
Mit ér a gazdagság....?

Legyen minden ujjadon gyémánt,
Fizesd szolgák hadát,
Semmi nincs, ami pótolhatná
Egy lélek jóságát...!

Kell egy kicsiny pont,
A nagyvilágból...
Melyhez hű maradsz,
Járhatsz bárhol...

Hisz ott, a szívek melegében,
Tőled, s tőle szépül minden!
Rossz, vagy jó a sors,
Te mindig visszatérsz!

Bármily nehéz súly a szegénység,
Ketten elbírhadják...
Van kit félts, de ha nincsen egy társ,
Mit ér a gazdagság...?

Legyen minden ujjadon gyémánt,
Fizesd szolgálak hadát,
Semmi nincs, ami pótolhatná
Egy lélek jóságát...!

(dal után, próza, magában) 22, 32, 45, 73, 85....(felveszi a kabátját) Ha sikerül...

Bella: Mit mond, Misike?

Misi: Majd elmondom...ha sikerült....Akkor elmondom Bella kisasszony...!
(elrohan)

(Szól a „Szívek melegében” témája. Aztán sötét – vége)

MÁSODIK RÉSZ

6. rész

A jégpálya és a trafik előtt

(A kollégium udvara – jéggel borítva – a téli hónapokban a diákság, a város fiataljainak szórakozóhelye)

N° 10 Télen legjobb a jégen

Gyerekek: A jég a legjobb a télben!
Ma estig kinn leszünk!
Hozd a vén korit, s húzd fel!
Szállj be, játssz velünk!

Síkos a jég,
Néha akkorát zúgysz,
Még se állsz, csakis nadrágfékkal!
Télen legjobb a jégen,
A jég a varázsszó!

Jöjj, itt minden csak játék:
Mozdony a helyén,
Kapaszkodj belém,
Gyere és ne félj,
Indul a jégvasút!

Lány(ok): Bárcsak vinnél a jégre!
Szállnék, suhannék!
Erre vártam, most végre,
Kettőnké a jég!

Fiú(k): Húvös a szél,
szoríts el ne engedj,
bújj közel, jaj csak meg ne fázzunk!

Együtt: Télen legjobb a jégen,
A jég nagy varázsló!
Jöjj, itt minden csak játék:
Mozdony a helyén,
Kapaszkodj belém,
Gyere és ne félj,
Indul a jégvasút!

(Zenei közjáték, jön Misi, át az udvaron, ki a trafikhoz. A fiúk belécsimpaszkodnak, hívják.)

Gyerekek: Gyere Misi, ne félj!
Gimesi: Húzz korcsolyát, próbáld ki!
Misi: Most nem lehet ... dolgom van ... Most hagyjatok! ...

(Előre jön, közben begördül a trafik pavilonja. A kirakatában láthatók a lutri kihúzott számai.)

...Huszonegy!...Harminckettő! Kijött a harminckettő!...Negyvenöt! A negyvenöt is!...Jaj istenem!...Jaj, a hetvenhárom és a nyolcvanöt is! Négy kijött! ... (Kinyitja a tárcáját.) kijött a harminckettő, negyvenöt, hetvenhárom, nyolcvanöt! ... (Benyúl a tárcába, elhallgat, aztán csak keres, keres, egyre kétségbeesettebben. Mindent kidob a tárcából, zsebeit is kiforgatja, majd a földre szórt papírokat kapkodja fel.) Jaj nem ...! Nem lehet! ... Elveszett a szelvény! Jaj Istenem! ... A szelvény! ... Hiszen megvolt! Még Török János is látta! ... Jaj Istenem!

(Odaszaladnak hozzá osztálytársai.)

Gyerekek: Misi gyere már! Olyan jó, gyere!
Gimesi: Mi bajod Misi?
Misi: Sem ... mi ...bajom...
Orczy: No, akkor gyere! (Előrefut, csatolja vissza a korcsolyát.)
Misi: Menni ... kell ... Menni kell felolvasni...
Sándor: Fiúk, ez bolond!

(Misi tántorogva elindul, a fiúk utoléri, felkapják és körbe csúszkáltatják a jégen. Misi botladozva fut köztük, aztán feljebb emelik, és ahogy kétfelől a széttárt karjait fogják, olyan mint egy keresztre feszített gyerek-Krisztus. Szinte repül a jég fölött, a míg a többiek vidáman énekelnek, ő dermedten a semmibe néz.)

Gyerekek: A jég a legjobb a télen!
Lányok: Ma estig kinn leszünk!
Fiúk: Hozd a vén korit, s húzd fel!
 Szállj be, játssz velünk!

Síkos a jég,
 Néha akkorát zúgysz,
 Meg se állsz, csakis nadrágfékkal!
 Télen legjobb a jégen,
 A jég a varázsszó!

Jöjj, itt minden a játék,
 Mozdony a helyén, kapaszkodj belém!
 Gyere csak ne félj!
 Mindjárt indul! Vágtat, zúdul!
 Fújtat, fordul!
 Száguld a jégvasút! --- Hu!Hu!Hu!Hu!
 Robog a jégvasút!

7. kép

A vak embernél

- Pósalaki:** (Fehérhajú, kemény aggastyán. Feldúlt, de uralkodik magán.) No, nincs itt senki? (Kezével tétován az újságokat tapintja meg – itt vannak-e?)
- Misi:** (havasan, csapzottan bukik be) Jó estét kívánok. (Pósalaki nem szól, csak bólint. Misi felveszi a legfelső újságot és hangosan olvasni kezd.) Az erdei kaszálók...
- Pósalaki:** Várjon csak! Melyik újság az?
- Misi:** „Debrecen”.
- Pósalaki:** Jó.
- Misi:** (olvassa) Az erdei kaszálók ... a debreceni erdőben még mindig tízezer hold kaszáló van szántatlanul. Nézzünk végig ezeken a helyeken, itt roskadozó, ideiglenes épületekkel beépített szélhordott homokdombok mentén, majd vizenyős lapályokon küzd a gazda a természettel, hogy kierőszakolja egyik évben a rozst, másikban a tengerit. A körülálló százados tölgyek ... (észreveszi, hogy Pósalaky alszik, a horkolása is hallik) ... Siratni látszanak elpusztult társaikat és búsan néznek le ... (előveszi a tárcát, kinyitja, aztán lopva az újság utolsó lapjára fordít, ott meglátja a számokat, suttogva mondja őket) 32,45,73,85... (az öreg felriad, erre gyorsan visszalapoz) ... Búsa néznek le a ritka rozsz és vékonydongájú tengerire, mely legtöbb helyen ...
- Pósalaky:** No, elég. Ugorjunk.
- Misi:** „Debrecen jövője”. Most mikor városunk oly óriási léptekkel halad előre a modern csinosodás útján ...
- Pósalaky:** A lutri húzása ... Rosszat álmodtam az éccaka ... Nézze csak meg. Ott kell lenni az utolsó oldalon. No. Megvan?
- Misi:** Igen.
- Pósalaky:** Milyenre is tette?
- Misi:** A ... budapestire ... (szinte súgja) azaz...
- Pósalaky:** A budapestire? Nahát: mi jött ki a budapestin?
- Misi:** 12,36,45,67,83.
- Pósalaky:** És a mi számaink?
- Misi:** 22,32,45,73,85.
- Pósalaky:** 45 ... mintha azt olvasta volna: 45 ...
- Misi:** 12,36,45,67,83.
- Pósalaky:** Hát egy szám nem elég, az annyi mint semmi ... Oda a forint. Ha két szám kijött volna legalább, akkor nyertünk volna száz forintot, s az is jó lett volna, ötven-ötven forint ... Igaz?... Magának mi baja?
- Misi:** Semmi.
- Pósalaky:** Csak nem vette a szívére a lutrit, az egy bolondság ... Népcsalás...Pedig nem lett volna rossz nyerni vagy ötezer forintot... magának is ötöt, nekem is ötöt...No majd legközelebb...
- Misi:** Olvassak? Pósalaky úr kérem, olvassak?
- Pósalaky:** Hát mit csinált ma délután?
- Misi:** Tanítottam Pósalaky úr kérem.

Pósalaky: Tanított? Tanítványa is van?
Misi: Igen, egy másodikos.
Pósalaky: Kinek a fia? Idevalósi?
Misi: Igen. A Doroghy.
Pósalaky: Doroghy ... A lóversenykirály?
Misi: Én csak hallottam, hogy így hívják ... de ... én még nem is láttam őt, Pósalaky úr kérem. Ha én náluk vagyok, vagy nincs otthon, vagy alszik bent ...
Pósalaky: Kártyázni jár éccaka, nappal nem mutatja magát ... A szégyen! ... Így jár mind az ilyenfajta ... Nincs többé család, nincs becsület! ... csak a cimborák, a hasonszőrűek ... az ital! ... Nem bírja el a napvilágot, éccakai madár lesz! ...

N° 11. A bűnös / Miért nem cselekszik az ember jót?

Ki bűnben él,
 Az sötétben él,
 Rejti az arcát,
 féli a fényt!
 Rajta a jel,
 Hogy bűnös, bűnös, bűnös!

Fél, de bárhogya menekül,
 Előtte jár a bűn,
 Mocsárként húzza le,
 A lelkére kövesül!
 Nincs kiút,
 Hisz bűnös, bűnös, bűnös!

A szó a lélegzet,
 Mind terhévé vált,
 Mind vádlója lett,
 Mert bűnös, bűnös, bűnös!

Tisztán, emelt fővel,
 Már nem jár sohasem,
 Nincs más, csak a szégyen,
 Amit öröl odabenn!
 Űzi a múlt,
 Mely bűnös, bűnös, oly bűnös!

Otthont, nyugodt álmot,
 Békét sose lel,
 Gyűlöl – hisz a bűnből,
 Csak újabb bűn terem!
 Amit tesz, amit vágy,
 Mind bűnös, mind bűnös, mind bűnös!

A sors, mint játékszert,
 Úgy hányja-veti őt,

És úgy pusztul el,
Mint bűnös, mint bűnös, mint bűnös!

Misi: Miért nem cselekszik
Az ember jót?
Mi késztet kimondanunk
Sok hazug szót?
Miért lesz gonosszá
Megannyi felnőtt?
Mért téved rossz útra
A gyerek? ...

Pósalaky: A szó, a lélegzet,
Mind terhére vált,
Mint vádlója lett,
Mert bűnös ...
Bűnös ...

Nem jön soha neki,
Aki néki megbocsát!
Isten meg nem hallja,
Bárhogy kérlel megváltást!
Haló porában se más ...
Mint bűnös ...
Bűnös ... bűnös! ...
Bűnös! ...
Bűnös! ...

Misi: A szó, a lélegzet,
Mind terhemmé vált,
Mind vádlómmá lett,
... bűnös! ...
Bűnös! ...

Misi: (próza) Az én szívem tiszta, Pósalaky úr kérem!

Pósalaky: Akkor ne sírjon. Ha jó szándék van a szívében, akkor ne sírjon!

Misi: Ne tessék rólam rosszat gondolni.

Pósalaky: Elvesztette?

Misi: (csönd) Igen.

Pósalaky: Maga elvesztette a szelvényt. Maga bécsin tette meg a számokat és nekem a budapestit olvasta fel ... Jól tette, hogy bevallotta, mert én már úgyis tudtam. Elküldtem valakit a trafikba, hogyha fel akarnák venni a pénzt, ki ne fizessék. Maga most menjen és keresse meg azt a szelvényt! Keresse mindenütt, ahol elveszthette! És ha valaki gyanús, hogy ellopta, hát szóljon!

Gazdasszony: (beront zaklatottan, liheg, nagykendőjén hópelyhek) Pósalaky úr! Pósalaky úr!
Valaki felvette a pénzt!

Pósalaky: Felvette?

Gazdasszony: A trafikosné mondta! ... Egy magas fiatalember! ...

Pósalaky: (dűhtől remegve) Felvette! ...

Gazdasszony: Magas, szőke! Szürkeprémes télikabátja volt ...
Pósalaky: (Misihez) Ismeri?
Misi: Nem.
Pósalaky: Nem ismer rá?
Misi: Nem.
Pósalaky: Nem? ... Azért csak menjen rögtön és értesítse az illetőt, hogy fel van fedezve a bűn ...
Misi: Igen.
Pósalaky: Tehát ismeri! ...
Misi: Igen.
Pósalaky: Ki az?
Misi: (falfehéren) Nem mondhatom meg Pósalaky úr kérem, hátha nem ő ...
Pósalaky: Menjen utána!
Misi: Igen.
Pósalaky: Várjon csak ... Mondja meg neki, hogy ha két órán belül nincs itt a pénz ... megteszem a feljelentést a rendőrségen!
Misi: Igen ... (támolyogva kimegy a lakásból).

(Változás. Zene.)

8. kép

Doroghyéknál

(Újra a már ismertnappali szoba. Sanyika az asztal mellett ül, a füzeteket rakosgatja – tessék-lássék módon, miközben Misire vár. Török János van még a szobában. Ő Bellát várja. Meg akarja simogatni Sanyika fejét, de az elrántja a kezétől. János – mintha csak azért nyúlt volna arra – egy iskolai füzetet vesz föl az asztalról. Olvassa a címke feliratát.)

János: Doroghy Sándor ... második á ... Latin nyelv! ... (leteszi) Hű, ez a latin! Nekem se ment!
Sanyi: (utálja Jánost) Nekem megy!
János: Igazán?
Sanyi: Elmondjak egy ragozást?
János: No ... halljuk!
Sanyi: Köprá, köpré, köprám ... köprád! (Mielőtt köpni tudna, János a szájára tapasztja a kezét.)
János : (nevet) Ez jó! ... Istenemre! ... Nagy csibész vagy te, Sanyika!
Sanyi: (vörösén) Vagy te!
János: (egy másik füzetet vesz fel) Nyilas Mihály, harmadik bé ... A kis tanítód, igaz?
Sanyi: (felpattan) Rakd le! ... Add ide! (Próbálja elvenni)
János: Jól van, jól van, nem eszem meg, ne félj! Nekem is barátom a Misi. Sok mindent köszönhetek neki, igen sokat ... (leáll)
Sanyi: (indul gyűlölködve) Vagy jön a Bella, vagy nem! Csak győzd kívárni! ... Beeeee! (nyelvét öltve kiszalad)

- János:** Kivárom én ne félj! ... Micsoda csibész! (visszadobja a füzetet, az az asztal mellé esik, utánahajol) ... Nyilas Mihály ... Na igen ... meg kéne ezt ... valahogy ... majd, egyszer ... (észreveszi, hogy a bekötőpapír alá egy írást rejtettek) ... Nocsak! ... Micsoda rejtekhely! ... Mit dugdos itt ez a Misi gyerek?... (kiveszi, olvas) Hát ... ez ... ez jó! Ez már beszéd, kisfiú! ... (olvassa Misi versét) „Gyönyörű vagy mint egy álom ... Te vagy a legszebb a világon ...” No lám ... (meglátja a belépő Misit) Ó ... hát itt vagy! Maga a költő! ...
- Misi:** (jön és látja, mit olvas János) Adja vissza! ... Add vissza! Hol a reskontó?!
- János:** (arrább lép) Várj már egy kicsit ... Hadd olvassam végig!
- Misi:** (tehetetlen haraggal) Az enyém! Nem akarom!
- János:** De hát ez nagyon jó! Te, Misi, ki ez a lány? ... Nekem elmondhatod... Egy cipőben járunk, nem kéne így titkolóznod! Látod, én legszívesebben kikiabálnám a világnak ... (innentől leállíthatatlan) Bele a képébe mindenkinek! ... Hogy mindenki megtudja! ...
- Misi:** A szelvény ... hol van?!
- János:** Nem, kisöcsém! Velem most semmi másról nem lehet beszélni, érted? De hát épp neked kéne ... hiszen te is valami ilyet ... hát amit leírtál ...! Tudnod kell...

N° 12. Kisfiú

Mit mondhatnék, kisfiú ... mit mondhatnék?
Éreznéd tán, azt amit én – megértenéd!...

Eljön egy reggel, s arra ébredsz, minden más!
Nincs már csak Ő, nincs senki más!...

Hány piszkos év, kisfiú ... hány hazugság!
Rossz voltam lásd, kegyetlen – s épp tehozzád!

De itt van Ő, s lehet bár – mindez öncsalás,
De hinnem kell – még megbocsátsz! ...

Ha nem tehetem boldoggá,
Mond, hogy lehessenek boldog?
Mit kezdjek az életemmel,
Ha életem csak Ő volt?

Még alig néhány hét,
De lásd – a mindenség!
Ő és én – egy új világ, tisztább remény! ...

... Ne nézz így rám, kisfiú ... Ő ne nézz így! ...

Ha mindazt átélnéd, mit én,
Tudom, nem vádolnál a vétkemért! ...

Úgy ért, mint a villámcsapás,
 Vakítóan és forrón!
 Ő lett minden lélegzetem,
 Kisfiú, ne vádolj! ...

Lásd, alig néhány hét,
 És Ő a teljesség!
 Ő és én – egy új világ, tisztább remény! ...

Mit bánom én – legyenek rossz – utószor még!
 Ha egyszer majd – mellette – más lehetnék!

Szerelme fájó-bűnös lelkemnek a megváltás!
 Csak Ő kell már, és senki más! ...
 Kisfiú, nézz rá ... megbocsátsz! ...

(Az utolsó szavaknál jött be Bella. Misi meglátja, kirohan.)

János: (próza) Bella! Végre, Bella ... végre!
Bella: Mi történt ezzel a gyerekkel? Mit kell megbocsátania? ...
János: Nem számít, most már semmi sem számít, Bella! Mindent elintéztem! Hat negyvenötökor indul a gyors ... első osztály ... épp csak arra van időnk ...
Bella: (közbevág) Hallgasson ... kérem! ... Hallgass...
János: Nem szabad várni, nem szabad gondolkodni! Jönnöd kell!
Bella: Félek! ...
János: Tőlem? ... Tőlem félsz?
Bella: Arra gondoltam ... egyszer csak felébredek és újra ugyanaz vesz körül ... ugyanaz a sötétség, nyomorúság ...
János: Elmegyünk és minden más lesz! Fények, ragyogás! Te arra születted! Neked ez itt kevés! ...
Bella: Csak segíthetnék rajtuk! Ha csak egy kicsit is!...Ha hinni tudnék abban, amit...
János: Benne higgy! Nézz rám ... a szemembe! Van ebben hazugság?
Bella: Akarom és mégis ... Azok a fények ... túl sok ... félek, hogy ...
János: Ne félj! Bízz bennem! ...

Nº 13. Ragyogj fel

János: Ragyogj fel, ragyogj fel,
 Vezess át vak éjjelen!
 Szeress úgy, hogy hihessem,
 Egy lett a szíved – szívemmel!

Bella: Ragyogj fel, ragyogj fel,
 Hadd fürödjek fényedben!
 S ha vihar jó – fogd kezem,

Soha, de soha ne hagyj el!

János: Hozd egy boldogabb élet csodáját!

Bella: Álmot, amit csak ketten álmodnánk!

Ketten: Messzi tájak fűszer-illatát,
Édes órák el nem múló varázsát,
Mely bennünk él tovább ...!

Ragyogj fel, ragyogj fel,
Túlragyogva mindenem!
Boríts el fényeddel,
Ne érje lelkem félelem!

Bella: Ragyogj fel, ragyogj fel,
Csillagom légy, s végzetem!
Vágyam már, csak egy legyen,
Osztozni veled az örömben!

János: Ragyogj fel, ragyogj fel,
Kérd cserébe az életem!
Varázsló szemeddel,
Olvasd a választ a szememben!

Bella: Hozd egy boldogabb élet csodáját!

János: Álmot, amit csak ketten álmodnánk!

Ketten: Bűvös éjek hangulatát,
Édes ének lágy dallamát,
Ahogy száll – s szívünkben zeng
Tovább! ...

Ragyogj fel, ragyogj fel,
Segíts át nehéz éveken!
Szeress úgy, hogy hihessem,
Egy lett a szíved – szívemmel!

Ragyogj fel ... ragyogj fel ...
Hadd fürödjek fényedben!
S ha vihar jó – fogd kezem,
Soha de soha ne hagyj el ...!

(A dal végén János meg akarja csókolni Bellát, de az kiszakítja magát öleléséből. János ekkor a másik szobából átvonszolja Bella elé Misi.)

János: Misi! Misi öcsém, téged hívlak bírámnak ... Te tudod, hogy ...

Bella: Ne! János, könyörgöm ... ne!

- János:** De hisz Misi is ott volt, amikor megjött az örökség ...
- Misi:** Nem!
- János:** Vagy nem, ő már akkor nem volt ott ... Össze-vissza beszélek, apámmal, anyámmal szakítottam, mert én csak érted akarok élni ezután, Bella! ... Most már hiszel nekem, ugye?
- Misi:** Bella kisasszony! ...
- János:** Amit mondtam, Isten színe előtt mondtam! Ez a kisfiú olyan, mint egy szent, tiszta, becsületes ember ... ő a tanú Bellácska ... boldoggá akarok tenni minden embert ... gyere ki öcsém, most van miből ... neked is adok ...
- Misi:** Nem!!!
- János:** Tőlem elfogadhatod, adósod vagyok ... mindig jó fiú voltál ... (belehergelve magát a meghatottságba – átöleli a gyereket és a félájult fiú mellényének zsebébe dug egy papírpénzt)
- Misi:** Nem! (Nem veszi észre, hogy már zsebében a pénz.)
- János:** Ha nem, hát nem ... azért én szeretlek, kicsi öcsém! ... Bellácska a Nagytemplomnál várom a kocsival ... várok rád egyetlen édes csoda! Várlak! ... (elrohan)
- Misi:** (suttog) Felnőtt is hazudhat? ... Felnőtt csak igazat mondhat.
- Bella:** (ocsudva) Istenem! ... (leroskad, nem tud dönteni) Ha valaki nagyon szegény és örökké szenved és nyomorog, és megvan rá a lehetőség, hogy többé sohase nyomorogjon ... akkor nem bűn ... az nem lehet bűn ...
- Viola:** (boldogan jön) Bellácska, megvan a kert, onnan jövök, meglesz a bérlet, apu most adott húsz forintot ...! Hová rohant ez az örült Török János? ... Magának mi baja, Nyilas?
- Misi:** Semmi.
- Viola:** Nézd ezt a gyereket. Beteg, kedves Nyilas?
- Misi:** (rázza a hideg) Nem ... Viola kisasszony ...
- Viola:** Forró teát neki, csak úgy vacog ...! Hol fázott meg ennyire?
- Doroghyné:** (jön a tulsó ajtón) Viola, várj ... hova szalad? Velem senki se törődik. Senki sincs körülöttem ... (Bella feláll, mint egy alvajáró – az ablakhoz megy) ... Ahogy most ott állsz, Bellácskám, angyalom, egészen olyan vagy, mint az a szegény kis Adélka volt ... (Misinek magyarázza:) Adélka ... a nővérem kislánya, tudja kedves Nyilas ... (újra Bellának) De te, Bellácskám, maga vagy az élet ... szegény nővérem, ha látna ... biztos, hogy az ő Adélkájára emlékeztetné ... Istenem! ... (sír) Ne vegyétek zokon kicsikéim, de elfogott a bánat ... Én vagyok itt felelős mindenért ... nekem kéne! ... Ha énbennem csak egy kis energia lenne! ... A nővéremhez kellene ... csak ez a sok év ... ez a sok fájdalom ...
- Bella:** Ha a nővéred meglátna engem ... ha egyszer odaállnék elé ... Mit gondolsz anyám ...?
- Doroghyné:** Ő is boldogtalan. Szened, de nem közeledik felénk ... Pedig mint két galamb, olyanok voltunk, aztán a vihar elsodorta az egyiket, le a mélybe, a semmibe ... Mintha varázslat tartana fogva, úgy élek itt, kilopta valami a szívemet ... látom, hogy a gyermekeim elsorvadnak mellettem ... (Kint lárma, durva férfihang.)
- Férfihang:** Akkrisztusát az ilyen népségnek ... lakni? Lakni?! És sose fizetni?! Vágja ki Viola kisasszony azt a labkért, vagy kihányom az egész díszes pereputtyot az utcára! ... Fizetni kell, fizetni! Értem?! (Óriási ajtócsapódás, majd mély csönd. Bella az anyja ölébe fúrja a fejét, hogy ne hallja, ami odakinn történik.)

- Doroghyné:** (reszketve) Részegek az utcán, gyermekem ...
- Viola:** (Sápadtan jön), Földet akartam bérelni! A jövőről akartam gondoskodni, mikor még a mai napot se tudjuk! ... Nyilas, kedves, a maga két forintját megmentettem ... tessék, a havi bére ...
- Misi:** (feláll, gyöngé hangon, de határozottan) Nem!
- Viola:** De miért...?
- Misi:** Nem érdemlem meg, Viola kisasszony. Sanyi nem tanult ebben a hónapban két forint árát.
- Viola:** Jaj Istenem ... (zokog)
- Bella:** Ezt nem lehet ... Nem lehet ...! (Fogja a köpenyét és elrohan)
- Sanyi:** (most jön be, meg van ijedve) Bella hova ment?
- Misi:** A kötelesség ... Sanyika ... Holnap dolgozat ... Írjad: ablativusz instrumenti ... utor, fruor, fungor, protior és vescor ... (az asztalra borul)

(Változás. Zene.)

9. kép

Az osztályteremben

(Misi osztálytársait a Sarkadi tanár úr órája előtti kétségbeesett magolás pillanataiban látjuk, fűzetbe, tankönyvbe merülve. Csak Gimesi és Orczy nem magol – a jelesek. Ám ők is izgatottak – Misi késik.)

- Gimesi:** Lehet, hogy beteg.
- Orczy:** Ha csöngetésig nem jön be, a következő szünetben átmegyünk hozzá a koleszba.
- Böszörményi:** Te Gimesi, mi ez a baromság? (A tankönyvet mutatja) „A köeszközök fejlődése” ... meg ez az „emberiség százezer éves micsodája”?! Mit kell erről tudni? Mondj már valamit!
- Orczy:** Kár a gőzért, barátom!
- Gimesi:** A Sarkadinál akarsz halandzsázni? Biztos karó!
- Böszörményi:** Igen? És te ehhez mit szólsz? (Mellbe vágja) Egy cseles melles!
- Gimesi:** (pofon üti) És te ehhez? Egy csodás pofás!
- Böszörményi:** (fogja az arcát) Gyors vagy ... Inkább a Nyilastól bokszolnád ki, mennyit nyert a lutrin!
- Orczy:** Te csak hagyd a Nyilast, jó? Azt se tudjátok ...
- Tannenbaum:** (közbevág) Szerintem rég megszökött a pénzzel!
- Böszörményi:** Hát persze! Máskor mindig elsőnek jön be! Most meg?! Barátom, lelécelt a nyereséggel!
- Orczy:** Hagy abba, érted?!
- Gimesi:** Ha nem szállsz le a Nyilastól, Böszörményi ...
- Böszörményi:** Akkor mi lesz? Mi?! Véditek, persze ... Jeles a jelest! ... Egykutya ez mind, barátom!
- Sándor:** Mind ilyen! Az Orczy, a Gimesi, a Nyilas! ...

Böszörményi: Egy brunch ez!

Tannenbraun: A jelesek! ...

N° 14. A jeles tanuló

Fiúk : (a jeleseket kivéve)

Fényes szép,példakép,

Egy sóhaj, egy álm, egy kincs!

Tömény ész, ki mindent ért,

Azt hinnéd, hogy párja sincs!

Ám láss csodát, van még néhány

E szép madárból ...

Az ilyen mindig pontos, mindig jó!

Tanárok kedvence, a szorgos és gondos!

Oly megható – a kedves Jeles Tanuló!

Amíg mást tör a frász,

Egy váratlan röpdogánál,

Ő a nagy – Doktor Agy,

Mint kinyitott csap, önti a megoldást!

Mindenki rossz, torzlelkű korcs,

Hazug és lógós,

De amit ő mond – gyémánt minden szó!

Osztályunk díszé ő, a császár, a bajnok!

Undorító – a kedves Jeles Tanuló!

Az eszes, a kezes, a Jeles Tanuló!

A helyes, a nemes, a híres-neves,

Csendes-rendes, mindig jeles,

Jeles Tanuló!

A tornaórán esendő – hisz ügyetlen és csúf!

Mint őszi légy, a gyűrűről – elszáll, aztán: puff!

Csak felé néz a tanár úr, ő már vigyázban áll!

Vasfegyelem! A jelszó: Spárta! Bal, jobb, bal!

Nyögve zihál, s óra után, csöndesen szörnyethal!

Mindenki más, csak sorscsapás,

Mihaszna disznó!

Ő közben feszíthet – az áruló!

Tanerők szívecsücske, büszke és boldog!

Nagy nyalizó – a kedves Jeles Tanuló!

Az eszes, a kezes, a Jeles Tanuló!

A helyes, a nemes, a híres-neves,

Csendes-rendes, mindig jeles,

Jeles Tanuló!

Énekórán kornyikál ... lálálálá ... lá!
 Falra mászna, ha nem fújná,
 Bach és Mozart minden titkát,
 S minden nótáját!
 S midőn a téma – Verdi,
 Azt ő üvöltve zengi!
 Jöhet neki preklasszikus,
 Népies, vagy romantikus,
 Löki, mint egy begolyózott verkli! ...

Mindenki más csak sorscsapás,
 Mihaszna disznó!
 Ő közben feszíthet – az áruló!
 Tanerők szívecsücske, büszke és boldog!
 Nagy nyalizó – a kedves Jeles Tanuló!
 Elnyomott milliók,
 Megvetett, rossz tanulók!
 Miránk tán, bukás vár,
 De rájuk íme átok száll ...!
 Hát vesszenek a jelesek,
 Vessen a Fenség!
 Éljen a Rossz, a Szent Rebellió!
 Hadd legyen barrikád az iskolapadból!
 Vessen a Jó! Vessen a Jeles Tanuló!

Az eszes, a kezes, a Jeles Tanuló!
 A helyes, a nemes, a híres-neves,
 Csendes-rendes, édes-kedves, tökéletes,
 Tündökletes, különleges, mindig jeles,
 Jeles Tanuló!!!

(A dal végén már Misi is ott van az osztályban, a két másik jelessel együtt őt is sarokba szorítják a többiek.)

Török Marci : (az ajtóból) Jön a Sarkadi! (Mindenki a helyére szalad.)
Gimesi: Modjad már, Misi, mi van veled?
Misi: Hagyj békén. Kérlek hagyjál ...
Gimesi: Nekem se mondd el? A barátodnak?! Miattad verekedtem ezzel az ...
Misi: Miattam te ne verekedj!
Orczy: Hagyd már a Misit!
Gimesi: Ez olyan, mint a vadszamar! Nyertél, vagy nem nyertél?
Misi: Hagggyatok!
Gimesi: Mondod, vagy nem mondod?
Misi: Nem!

(Gimesi megragadja Misi haját és a fejét a padba veri. Aztán másodszor, harmadszor is megteszi ugyanezt. Misi ökölrel az arcába vág. Egymás nyakát szorongatják a szűk padban, az osztály már ugrik a verekedésre, de ekkor bejön Sarkadi.)

Török Mari: Állj! (vigyázállást vezényel az osztálynak)
Gimesi: (a síró Misinek) Ne bömbölj, te hülye!
Orczy: (Gimesinek) Fogd már be!
Gimesi: Ez egy paraszt!
Sarkadi: Nocsak, nocsak! Mi folyik itt, kérem? Kezeket a padra! Nem moccan!
 Meglátom én ... lesz-e rend! ...

(A pedellus jön be.)

Pedellus: Tanár úr, kérem, tisztelettel ... Az igazgató úr utasítása ... Nyilas Mihály tanulót, az igazgató úr szobájába, bizonyos rendőrségi ügyben ... elő kell állítanom!
Sarkadi: Nocsak, nocsak! Nyilas Mihály ... Felállni! (Misi feláll.) Rendőrségi ügy, nolám ... Vigye csak István!

(zene – képváltozás)

10. kép

A kollégium igazgatói irodájában

Igazgató: (az asztalnál ül és az előtte álló rendőrtiszthez beszél – felindultan, katonásan) Mondja meg a főkapitány úrnak, kikérem magamnak, hogy a kollégium kapuján rendőrök betegyék a lábukat. A Kollégium autonómiája három évszázados. Szent és sérthetetlen! ...

(Misi lép be az ajtón halottsápadtan. A rendőrtiszt felé fordul, a háttérben álló megtermett közrendőr is a gyerek felé mozdul.)

Nézzék meg ezt a gyereket. Ezt akarják felfalni? Tudják ki ez? Ez egy színjeles tanuló, a Kollégium kitüntettje.
Rendőrtiszt: Csak az ügy sürgősségére való tekintettel ... és csakis az igazgató úr jelenlétében.
Igazgató: Nincs joguk kihallgatni! A Kollégiumnak megvan a fegyelmi tanácsa. Az majd kihallgatja, ha jónak látja. S ha döntés születik, azt majd írásban közöljük.
Rendőrtiszt: Még egyszer: elnézést. (Meghajol, elmennek).
Igazgató: (beszéd közben feláll, előre jön) No, te pernahajder! Mi ez? Micsoda szégyent hoztál a fejünkre? Széttéplek te! (Kikiált az ajtón) Gyéres tanár urat! ... (becsukja az ajtót) Rendőrséget hoz a fejemre ...! Elevenen nyúzlak meg!

(Jön Gyéres, Misi osztályfőnöke. Szép ember, nagyon ápolat, gigerli.)

A tanár úr az osztályfőnök a harmadik bében. Tudja, hogy milyen ügye van ennek a diáknak?
Gyéres: Fogalmam sincs róla, igazgató úr.
Igazgató: Fogalma sincs róla. Tudja, vagy nem tudja? (tigris nyájassággal) Hát mondjál el fiam mindent, mert a tanár úrnak fogalma sincs róla ... (Misi hallgat) Rajta! Szépen, értelmesen.

- Misi:** Igazgató úr kérem. Én minden nap egy óráig felolvasok napi tíz krajcárért egy öreg vak úrnak.
- Igazgató:** Nagyon derék. Ezt tudta, tanár úr?
- Gyéres:** Nem tudtam, igazgató úr.
- Igazgató:** Nem tudta ... No, tovább.
- Misi:** Pósalaky úr, akinek felolvasok, szombaton múlt két hete, rosszat álmodott és a takarítónője megfejtette és ő megtétette a lutriba.
- Igazgató:** Lutriba? ... Pósalaky ...? Hát ez egy ilyen vén számár?... Ezt tudta tanár úr?
- Gyéres:** Nem tudtam, igazgató úr.
- Igazgató:** Nem tudta. De parfümöt használni tud ... No, tovább...
- Misi:** Én kérem szépen, megtettem a bécsin és a budapestin jött ki ... azaz ...
- Igazgató:** Bécsi, budapesti ... Pósalaky uram elvesztett egy forintot és ez a számár főkapitány ideküld két rendőrt ... Ez mind azért van, mert a tanár urak csak tanítanak, de nem nevelnek ... Milyen óra van most a III. bében, tanár úr? (Gyéres a notesza után kapkod.) Nem tudja. (Az igazgató Misire néz.)
- Misi:** Számtan.
- Igazgató:** Eriggy órára, ne lopd az időt. (Misi szólni szeretne, jóvá tenni a hazugságot, amibe újra beleesett, de nem meri kimondani. Kiszédül.) ... A mi időnkben az volt az elv: nevelni ... Ma az az elv: lerázni a munkát ...
- Pedellus:** (bejön) Igazgató úr, egy kisasszony van itt, az igazgató úrral szeretne beszélni.
- Igazgató:** Unni a tanítást ... Várjon. (Pedellus kimegy)
- Gyéres:** Kérem, igazgató úr, nem ismerhetem az összes diákok minden magánügyét. Nem vagyok pesztonka.
- Igazgató:** Hát mi? Hát nem az a kötelessége, hogy embereket neveljen a hazának? ... Igen, tanár úr ... Ezért kapja a fizetését.
- Gyéres:** Hatszáz forintot.
- Igazgató:** (megnémul) ... Én ... mikor a pályámat kezdtem ... mibennünk égett a lelkesedés ... Tanár úr. Nekünk a tanítás nem pénzkereset volt, hanem hivatás! (A pedellus kinyitja az ajtót és Viola belép. Gyéres megnézi, aztán mandzsettáját igazgatva elmegy.)
- Viola:** (Sírt, alig áll a lábán) Jónapot kívánok ...
- Igazgató:** Tessék, kérem.
- Viola:** Igazgató úr, a kisöcsém, Doroghy Sándor, a gimnázium második osztályába jár. És kérem, Igazgató úr, van neki egy kis diáktanítója a harmadik bében ...
- Igazgató:** (azonnal kikiált) Gyéres tanár úr! (Gyéres már jön is) Hogy hívják azt a harmadikost?
- Viola:** Nyilas ... Nyilas Mihály.
- Igazgató:** Nyilas Mihály? ... (Gyéresre néz, aki int, hogy nem tudja miről van szó.)
- Viola:** Az a kérésem volna, igazgató úr, tessék behívatni, mert úgy látszik, ő az egyetlen, aki tud valamit a húgom szökéséről.
- Igazgató:** Miről?
- Viola:** Van egy tizennyolc éves húgom, aki az este egy fiatalemberrel elutazott Budapestre. És ...
- Gyéres:** Erről igazán nem tudok, igazgató úr.
- Igazgató:** (kiordít) Nyilas Mihály III.B. vissza! De rögtön!
- Viola:** Misinek tudnia kell a dologról ... azért voltam kénytelen ... neki tudnia kell, mert ...

- Igazgató:** Mit tud egy bentlakó növendék a kisasszonyok dolgai felől? Kérem, ez egy jeles tanuló, az osztály díszje ... Mi köze egy kisdiáknak a felnőttek szerelmeskedéséhez?! (Misi beszédül) Ez az?
- Viola:** Igen. Misi kedves, ne haragudjék, az éjjel levelet kaptunk, hordár hozta az állomásról, hogy Bella húgom ... (előveszi a levelet) Bellácska írja, hogy elutazott ... Tudja?
- Misi:** Igen.
- Viola:** Megmondta, hogy hova megy?
- Misi:** Nem.
- Igazgató:** Mi az az igen? Mi az a nem? Beszélj el mindent, ahogy történt!
- Misi:** Igazgató úr kérem, tegnap délután háromtól ötig Doroghy Sándorral, a tanítványommal a latin konjugáció rendhagyó eseteit gyakoroltuk. És mikor a Viola kisasszony kiment ... a háziúrral való ... megbeszélés végett ... akkor Bella kisasszony csak felvette a kabátját és elment.
- Igazgató:** Megmondta neked, hogy elutazik?
- Misi:** Nem.
- Igazgató:** Csak elment ... Te nem tudsz egyebet?
- Misi:** Nem.
- Igazgató:** No, látja kisasszony. Nem tud egyebet. Honnan is tudna? Kötve hiszem, hogy a kegyed felnőtt húga a kisöccse diáktársának jelentette be, hogy most pedig meg fog szökni egy csirkefogóval ... bocsánat ... természetesen nincs tudomásom róla, hogy milyen emberrel szökött meg a kegyed húga.
- Viola:** Igenis ... Bocsánatot kérek ... Azt hittem, hogy mégis ... Hogy Nyilas úr tud valamit ...
- Igazgató:** (Gyéresnek) Tanár úr, vezesse át a kisasszonyt és adjon neki egy pohár vizet. (Gyéres buzgón segédkezik, átmennek a másik szobába. Az igazgató Misi mellé lép.) Mi ez? Te mindenben benne vagy? Az egész világ a nyakamra jár miattad? Ha még egyszer meglátom ezt a mocskos képedet, összetöröm a csontodat! A debreceni diáknak olyannak kell lennie ... talpig becsületesnek, jóra valóknak, de itt valami rosszat érzek! Vigyázz! ... (a pedellus lép be, valamit mondana.)
- Pedellus:** Igazgató úr, kérem ... Egy asszonyság várakozik. (Nyílik az ajtó és Törökné nyomakszik be.) Nem lehet kérem ...
- Török néni:** (nem lehet megállítani, sírva betör) Jó napot kívánok, Törökné vagyok, ha még megismer az igazgató úr ...
- Igazgató:** Kérem, a fia már nem tartozik a Kollégium kötelékébe ...
- Török néni:** Elég bánat ez nekem, igazgató úr.
- Igazgató:** Elég bajom volt vele, míg idetartozott.
- Török néni:** Igazgató úr, szánjon meg egy boldogtalan anyát ...
- Igazgató:** Mit tehetek én? A fiát már kicsaptuk ...
- Török néni:** Nyilas Mihály nevű kisdiák miatt vagyok itt, igazgató úr ... (az igazgató megrázkódik a nevére.) Tessék őt behívatni és kikérdezni, miféle suskust csinált a fiammal?
- Igazgató:** Suskust?
- Török néni:** A fiamtól ma levelet kaptam ...
- Igazgató:** Ne tessék annyit sírni.
- Török néni:** Egyebem sincs, csak könny.
- Igazgató:** A Kollégium nem arra való ...

Török néni: Itt csak az igazgató úr bölcsessége és jósága segíthet. (Észreveszi Misit, aki sápadtan áll és félájultában felborít egy széket.) Misi fiam, hogy vetemedhettél ilyesmire? Igazgató úr a fiam írta. (Mutatja a levelet.) A fiam megvette tíz forintért Nyilas Misitől a nyertes lutriszelvényt! ... (Misi megtántorodik) A fiam megírta! Itt a levele! Azt is, hogy a kisfiú a mellénye felső zsebébe tette a tízforintost. (Odamegy Misihez és erőszakkal kikutatja. Meg is találja a pénzt.) Itt van! Itt van. Legyen hála a jó istennek. Hála legyen az én édes jó istenemnek, hogy egyszer nem hazudott a fiam!

(Misi halálra váltan áll, nem érti mi történik.)

Igazgató: István! ... Összehívjuk a fegyelmi tanácsot! A tanár urak szíveskedjenek a tanári szobába jönni. Ez egy súlyos és bonyolult ügy, asszonyom. Tessék átmenni a szomszéd szobába. Ez a fegyelmi tanácsra tartozik. Tessék megvárni, míg a tanár urak kihallgatják a diákokot.

Török néni: Legyen hála a jó istennek, ebbe nincs benne a fiam! Ebbe nincs ... (kimegy)

Pedellus: (jön) Igazgató úr, együtt van a fegyelmi tanács.

Igazgató: István! Maga itt marad ... Vigyázzon erre az emberre. (El)

N° 15. A szívek melegében – reminisztencia

(A nagy csöndben egyszerre felhangzik a dal témája. Misi csak egy-egy sorral szólal meg – mintha belül hallaná mindezt.)

Misi:

...Kell egy kicsiny pont,
a nagyvilágból ...
...(tovább a dallam)
...hisz ott, a szívek melegében ... (sír)

Pedellus: (próza, míg a dallam szól tovább) Ejnye, ejnye. Ilyenkor aztán sírunk ... De mikor a csintalanságot megteesszük, akkor nem sírunk ...

Misi: István bácsi se hisz nekem?

Pedellus: Maj' meglássuk, maj' megvizsgáljuk a dolgot. De osztán beszélni kell ... Mindent, ami a szívében van ... Néma gyereknek, ugye ... de hát tudja ezt maga jól ...

Misi: (Ének, maga elé, szinte suttogva.) ... semmi nincs, ami pótolhatná, egy lélek ... (próza) ... jóságát ... Édesanyám ...!

(Jön a kopasz Sarkadi tanár úr, a fegyelmi elnöke. Utána a többi tanácsstag és végül az igazgató.)

Sarkadi: Hallatlan elvetemültség!

Bagoly: Példátlan.

Igazgató: Mindent gondosan meg kell vizsgálni, uraim. A mentő körülményeket különösen.

Bagoly: Nincs itt körülmény, igazgató úr. A levelek, a tanúk, a rendőrségi jegyzőkönyv, a megtalált tíz forint ... Mi kell még?

Igazgató: Önök a fegyelmi tanács. Tessék végezni a kötelességüket.

- Valkay:** Kérem, én ezek után is felelősséget vállalok a vádlottért. Én voltam az, aki beajánlottam, és pedig azzal, hogy az egész Kollégiumban nem ismerek nála alkalmasabb növendéket, aki egy komisz kisfiúra nagyobb hatással tudna lenni ... A véletlenek összejátszása az ami ... Tessék kérem őt kihallgatni...!
- Sarkadi:** Ki fogjuk hallgatni. A lelke fenekét is kiforgatjuk.
- Misi:** (a kifelé induló igazgató elé áll kétségbeesésében) Igazgató úr kérem ...
- Igazgató:** Állj a tanáraid elé, fiam. Szeretettel fogják megvizsgálni a dolgodat.
(Kimegy)

(A tanárok leülnek. Sarkadi, mint elnök a zöldposztós asztal közepén foglal helyet, Valkay a legszélén.)

- Sarkadi:** A felmerült súlyos bűnügy bonyolultsága éles elmét és bölcs megfontolást igényel ... Térjünk a tárgyra. Nyilas Mihály gimnáziumi harmadosztályú tanuló ...
- Misi:** (feláll, kiszolgáltatva előre jön) Három bé.
- Sarkadi:** Nos, Nyilas Mihály, felelj a következő kérdésekre, de figyelmeztetek, hogy becsületesen és lelkiismeretesen felelj, mert most az életedről van szó ... Tehát: Mi történt Pósalaky úr megbízásából és pénzén vásárolt lutri szelvényvel?
- Misi:** Én kérem szépen, tanár úr, ebben a kis bugyellárisban őriztem a szelvényt, és innen elveszett.
- Sarkadi:** Elveszett? Nocsaknocsak! És most felelj: milyen kapcsolatban voltál te edelényi Török Jánossal, mit ígért ő neked a szelvényért, és mikor fizette ki, amit ígért?
- Misi:** Nekem?
- Sarkadi:** Neked, neked! Majd én felfrissítem az emlékezeted! Itt a Török János levele, hogy ő neked tíz forintot adott, amit te a mellényed felső zsebébe tettél, és ahol az tanúk előtt meg is találtatott ... Tagadás, lehetetlen! És az ötödik osztály termében mi történt? Hogy szóltak azok a tanárgyalázó gúnynóták? Kik vettek részt a tivornyáitokon?
- Valkai:** De kolléga úr!
- Sarkadi:** Az a vélelem merült fel, hogy a fiú azért adta el a szelvényt – hogy ezeknek az erkölcstelen összejöveleteknek kiadásaihoz hozzájárulhasson!
- Misi:** Én nem voltam ott soha. Én nem is tudtam, hogy ott ...
- Sarkadi:** Nem tudtad?! Nocsaknocsak! Pénzeket küldözgettél! Kinek, mennyit, s miből?
- Misi:** Kérem szépen, én nem bántottam senkit, én nem csináltam senkinek ...
- Bagoly:** Még a cipőkenőcsöt is megette! Milyen viszonyban voltál Doroghy Bellával?
- Misi:** Jóba.

Nº 16. Írmagját is ki kell tépni!

- Bagoly:** (próza, zene fölött) Hallatlan cinizmus!
- Misi:** Az jó lány!
- Bagoly:** Az a jó lány megszökött egy sikkasztóval!
- Misi:** Nem igaz!
- Sarkadi:** Meghazuttolod a tanár urat?

Misi: A tanár úr nem tudja, amit én!
Bagoly: Ne feleselj, te elvetemült! Hisz a szelvényt is eladtad!
Misi: Nem adtam el!
Bagoly: Eladtad, gazember! Ne hazudj, mert úgy váglak nyakon, hogy mersz te a Kollégium fegyelmi tanácsának a szemébe hazudni?
Misi: Nem hazudok!

(ének)

Bagoly: Beszélj! Kinek a fia vagy te, sátánfajzat?
Sarkadi: Honnét, milyen söpredék népség küldött ránk?
Juhász: Példátlan pimaszság!
Csoknyai: Orcátlan hazugság!
Gyéres: Nincs rá mebtség!
Báthori: Tűnjön innét!
Misi: Én nem hazudok!
Sarkadi: Remény, nincs egy szikra se már, hogy megváltozzék!
Báthori: Kevély, konok bűnöző hajlam – nincs kétség!
Bagoly: Kígyó a keblünkön!
Csoknyai: Szívünkön dörömböl!
Juhász: Métély!
Gyéres: Méreg!
Juhász és Gyéres: Mennie kell!
Misi: Én nem vagyok rossz!
 Apám ács – és soha nem bántott senkit!
 Minket arra nevelt:
 Hogy semmi más, csak az őszinte szó,
 Mely mindig segíthet ...
Csoknyai: No lám, sanda, ravasz kis féreg! Hitvány kölyke!
Gyéres: Apját – holmi ácsot idéz itt, mentséggként!
Juhász: Egy züllött karakter!
Bagoly: Hétpróbás gazember!
Sarkadi és Báthori: Félj csak! Reszkess te alávaló!

Tanárok mind Valkayt Kivéve: Írmagját is ki kell tépni,
 kifüstölni e falak közül!
 Számúzni végleg Debrecenből
 A világból is kikergetni!
 Úgysem futhat sorsa elől!
 Rossz vér! Csaló!
Sarkadi: És Ön ... egy szót sem szól, Valkay tanár úr?
Valkay: Bocsássák meg tisztelt kollégák ...
 De ez egy jó diák! ...
 A legelső, a legjobb mind között!
 Amit mond, nincs abban hazugság!
 Szintiszta igazság – szeméből láthatják!

Gonoszság tán véle történt,
 Ne őrajta ülünk törvényt!
 Engedjék, hogy védhesse magát!

Misi: Fáj, ami történt! ...
 Rajtam törvényt ...
 Mért ülnek hát? ...

Juhász: Ez szép! Íme valaki pártját fogná!

Sarkadi: Derék, csak hát téved a kedves kollégánk!

Báthory: A vádlott jó eszű ...

Bagoly: De romlott, kétszínű!

Gyéres és Csoknyai: S így sokkal rosszabb mindenkinél!

Tanárok

Mind, Írmagját is ki kell tépni,
Valkayt kifüstölni e falak közül!
Kivéve: számúzni végleg Debrecenből!
 A világból is kikergetni!
 Az ilyen végül embert is öl!
 S a törvény – lesújt!

N° 17. Légy jó mindhalálig

Misi: (próza) Nekem azt mondta az édesanyám, mikor idehoztak: fiam, a Kollégiumba mégy, a jó tanár urak keze alá ... úgy tiszteld őket, mint az édesapádat ... Édesanyám azt mondta: A tanárok a szülő helyettesei. Azért élnek, hogy a gyerekek testét-lelkét képezzék, ők belelátanak a gyermek szívébe, megértik és megvédik őt ...

(ének)

Úgy vágytam én a felnőtt életet,
 Mint mennyországot áhít más gyerek.
 A felnőtt az, ki mindent ért,
 Mit felnőtt tesz, mind jó és szép.
 Csak festett kép,
 Mi bennem él,
 És hitvány kezek tépték szerteszt!

Hogy kinek küldtem pénzt?
 Az én jó apámnak!
 Ki nincstelen szegény,
 És mégis taníttat!

A saját pénzem volt,
 Amiért megdolgoztam én,
 Hát mért vádolnak így,
 Utolsó, tolvajként?!
 És Violát, s szegény Bellát,
 Kik magukat feláldozták,

Csak, hogy családjukat megmentésék,
Mért rágalmazzák?

A felnőtt tudja tán,
Hogy mit, miért csinál ...
De rossz és kegyetlen,
Tudom már! ...

A látszatnak hisz – úgy él, úgy ítél,
De ölni tudna néhány krajcárért!
Irigység fojtja, mérgezi lelkét!
A gyűlölség megöl minden szép érzést!

És nem marad más cél,
Még több pénz,
Még több fény! ...
És még több hidegség ...
Miért élünk,
Miért születünk,
Ha egy sors – ennyit ér?!
Nem vagyok tolvaj!
Nem kell a másé!
Bűnhődni kell mégis a mások bűnéért! ...

Vágytam én a felnőtt életet ...
Álom volt – és minden elveszett ...
Én nem akarok többé gyerekek közt élni! ...
Nem akarok többé felnőttek közt élni! ...
Nem akarok, nem akarok debreceni diák lenni! ...
Az én édesanyám,
Azt mondta nekem:
Légy jó fiam, légy jó mindhalálig! ...
Én meg akarok halni! ...
Meg akarok halni! Meg akarok halni! ...

(Kirohan az irodából. A színpad forogni kezd. A kollégium udvara jelenik meg.)

11. kép

A Kollégium udvara

(Az udvar sarkában kis csoport: Misi osztálytársai. Várják a hírt: mi lesz Misi sorsa. Misi csapja ki az udvarra vezető ajtót, kilép a levegőre, megtántorodik, minden ereje elfogyott.)

Misi: Meg akarok halni! ... (összeesik)

(A gyerekek odarohannak hozzá, felemelik. Jönnek a tanárok is, elől Valkay, aztán az igazgató, Majd Gyéres és a többiek. Az utca felől Viola érkezik, végigfut az udvaron egy papírral a kezében.)

- Viola:** Misi, Misi hol van? Igazgató úr, a húgom táviratozott, Misi ártatlan, Török mindent bevallott, ő lopta el a szelvényt, ő csempészte Misi zsebébe a tízforintost! ... (meglátja Misit) Misike, mi van magával? ... Istenem, mit tettek ezzel a gyerekekkel? ... (odaborul mellé)
- Igazgató:** Ezt a gyereket ... az élet ... sebezte meg ... Nekünk kell őt meggyógyítanunk! (Tanártársaihoz) Kegyetlenek, rosszak voltunk ehhez a gyerekekhez ...
- Valkay:** Igazgató úr, ezennel lemondok állásomról a debreceni Kollégiumban ... (elindul az udvaron át az épület felé)

N° 18. Az élet szép (finálé)

(Az ájult Misit ölelő Viola kezd el énekelni, majd sorra a gyerekek is bekapcsolódnak. Valkay megtorpan, a saját szavait, mondatait – tanítását hallván.)

- Viola, majd a gyerekek:** Az élet szép, az élet minden!
S míg létezhet a földön ember,
A lánc mi egybeköt, nem hullhat szét!
Lesz út – lélektől lélekig,
Lesz kinek megtanítsd,
Világod titkait.
- Az élet szép, az élet minden!
Mondhatják, hogy semmid nincsen!
A legnagyobb kincs örökké tiéd ...!
A legnagyobb kincs örökké tiéd! ...
Örökké tiéd! ...

